

En Pólvora

Àngel Guimerà

EN PÓLVORA

Ningú podrà traduhir, representar ni reimprimir aquest drama, sense permís de son autor.

D. Joan Molas y Casas, qual despatx se troba en lo carrer del Hospital, núm. 12 y 14, pís segon, es l'únic encarregat d'aquesta obra, y ab ell deurán enténdres tots los teatres y societats que vulgan representarla.

Quedan reservats tots los drets.

EN PÓLVORA

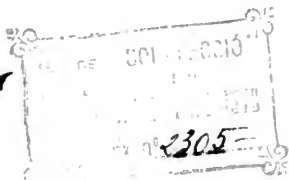
DRAMA

EN TRES ACTES Y EN PROSA

ORIGINAL DE

ÁNGEL GUIMERÁ

Estrenat en lo *Teatre Catalá*, instalat en lo de Novedats
la vetlla del 20 de Maig de 1893.

BARCELONA

IMPREMPTA "LA RENAIKENSA," XUCLÁ, 13, BAIXOS

1893

REPARTIMENT

Personatges.	Actors.
TANETA.. . . .	D. ^a CARLOTA DE MENA.
MARCÓ.	D. FREDERICH PARRENYO.
TONI.	» JOAN OLIVA.
FRANCESCH. . .	» ENRICH GUITART.
GORI.	» MIQUEL PIGRAU.
TOMÁS.	» VICENS DAROQUI.
MINGUET. . . .	» JOAQUIM MONTERO.
ELOY.. . . .	» LLUÍS MUNS.
VILETA.	» HERMENEGILD OLIVAR.
RAMON.	» LLEÓ ODENA.

OBRERS, OBRERAS, MUSICHS, NOYS
Y GUARDIAS CIVILS.

DIRECCIÓ ARTÍSTICA: D. ANTONI TUTAU

*La escena en l' época actual y en un poblet
de montanya.*

ACTE PRIMER

Sala-porteria d'una fàbrica de filats á montanya. Porta gran ab vidres entelats al mitj, que al obrirse deixa veure la fatxada de la fàbrica. A la esquerra una finestra; á la dreta duas portas. Taula de fusta blanca, banchs, cadires, etc. Es á entrada de fosch.

ESCENA PRIMERA

GORI; després TANETA.

Ell ve de la primera porta ab un quinqué encés que deixa sobre de la taula.

GORI

Ara que toqui la esquella, y á sopar. Pe 'ls anys que tinch ja m'afanyo, ja: y que no desdich. Tot lo sant dia fes de porter; y entremitj fes que bulli l'olla pe'l fill y per la neta. Alto; qu'ells també s'escarrassan. En Tomás, pòsahi aygua á la caldera, y carbó assota, y enjega la máquina, y para, y torna á enjegar... Y la Taneta al teler fent ballar la llensadora. Eh! Mentres hi hagi vida y feyna... *alantel!*

Se sent torar la esquella.

Te; ja 'ls tením aquí. Mireu, sempre passa igual:

es la mateixa esquella; donchs quan los hi diu que surtin ho fa més alegre que no pas quan los crida á tornarhi.

TANETA

Bona nit, avi.

Ve de la porta del mitj.

GORI

Y en Tomás?

TANETA

Ja es aquí tot seguit. Ara desvapura.

Entre tots dos paran tanta.

GORI

Donchs lo sopar ja está á punt.

TANETA

Estich més cremada!..

GORI

Y aixó, noya?

TANETA

Que aquest vespre tornan á enjegar, fins á las deu.

GORI

Be: com l' altre dissapte. Senyal que hi ha feyna llarga. Oydá!

TANETA

Ay, Deu meu!

GORI

La pobreta! Qué 't cansas, hermosura del avi?

TANETA

Es que tinch feyna aquí. La festa major es asobre: y á mi quí 'm fará 'l vestit?

GORI

Y tu que n' has de fer de la festa major? En Pól-vora es á Fransa.

Pausa

Y que ja deu fer dos anys que li teníem, oy, noya? La Taneta s' assenta de cop, preocupada ab lo recort d' en Pól-vora.

TANETA

No ho sé, avi; no ho sé.

GORI

La Taneta torna á parar la taula.

Massa que ho veig que ton pare no ho vol que hi pènsis; pero jo sí que ho vuy. Y quan no hi es, mí-rat, te 'n parlo, y te 'n parlaré: bo! Perque 'n Marcó es un galan xicot, ho sents, Taneta? Sols que se li 'n pujan las sanchs al cap, y s' encen depressa... Si per aixó li diuhen Pól-vora! Y alló d' aquell dia va ser un mal punt; y Deu 'ns enguart de trovanshi.

TANETA, aturantse.

Prou que ho vaig veure com va ser, avi. Y enca-ra quan hi penso 'm sembla que 'm moro de por com aquell dia. Quánta de sanch, Reyna del cel! Y ell va ser, ell, qui 'l va matar!

GORI

Si, pero 't torno á dir qu' es un bon minyó; que no ho va fer á gratcient. Y quan més desgraciat es lo pobret Marcó més tens d' estimarlo.

TANETA

Vos ho sabeu be prou si me l' estimava. De pri-mer com un germanet: després...

GORI

Com que de tant petit qu'era á casa... Ta mare 'n va tenir la culpa, la santa dona. Va ser que una tarde 's va trobar á la mare de 'n Francesch que se 'n anava á Barcelona á tornar al pobret Marcó á la borderfa; y com que 'l va veure tan espigadet y aixèrit li va fer llástima. Y vet aquí que ton pare se 'l va quedar per baylet de la máquina. Si era aixís, com tu Y negre! .. Dormía sobre 'l carbó de pedra.

TANETA

Y jo jugava ab ell avora del pare; y fins menjavam tots dos en un plat. Los diumenges, que 's rentava, semblava que no era ell de tan blanch. McNuts, menuts, nos escapavam pe'l bosch, alegres!... Mes al tonar quína por del pare! Després, ell hi anava tot sol pe'ls alsinars, y jo l'esperava á la porta de casa. Un dia al vespre va entrar ab la cara tota esgarrapada de las verdissas. «Endevina que 't duch, Taneta.» Y en la pitrera quína bellugadissa 'ls aucells! Jo tafanerota hi vaig ficar la má, y com que 'm picavan, ell quín riure!

GORI

Si; y t' agafá 'ls dits y te 'ls curava á petons.

TANETA

Eram aixís, avi.

GORI

Ca! Alashoras més grans, més grans. Y tu ja li havías dit que t' hi casarías, y estavas boja per ell.

TANETA

Si; pero y aquella sanch! Y aquell home mort! Quí ell, ell lo va matar, avi! No es veritat que no

pot tornar may més de Fransa? Que si tornés l' agafarian?

GORI

Y tant. Pero com está cego per aquest pamet...

TANETA

Jo ja no 'l vuy: Deu 'ns enguart!...

GORI

Taneta, vina. Míram de fit á fit: es que tu te 'n estimas un altre?

TANETA

Avi!

Mirant á terra confosa.

GORI

Donchs y 'l pobret Marcó, malas entranyas!

TANETA

El pare! Per mor de Deu no li digueu res!

La Taneta se 'n va corrent per la primera porta.

GORI

(Quí deu ser aquest xicot.)

ESCENA II

TOMÁS, GORI despres la TANETA.

TOMÁS

Bona nit, pare. Y la Taneta?

GORI

Ha anat fins á la cuyna.

TOMÁS

Sabeu lo que pensava tot venint?

GORI

Tu dirás: que sé jo, Mare de Deu.

En Tomás s' assenta a taula tot-enrahonant. En Gori trasteja al volant de la taula y acaba per sèurehi també. En Tomás llesca pá.

TOMÁS

Donchs que vuy treure la Taneta de la fàbrica. Vos ja teniu prou feyna ab los que entran y surten. Heu de pendre recados... Sou 'l criat de tothom. Y... aném; que á la Taneta no m' agrada véurela tan atrafegada per allá las cuadras. Nostre Senyor l' ha feta bonica y aixerida...

En aquest moment ve de la cuyna la Taneta ab la cassola. Y ella que fassi las feynas de casa.

La Taneta s' ha assentat tambe. Los homes prenen y menjan.

GORI

Ja veurás, per aixó del menjar no t' apuris: la Taneta ja ho deixa tot á punt, v' l toch es qui fa la feyna.

TOMÁS

Ja 'n parlarém, pare

GORI

Qué no está be aquest arrós, digas?

TOMÁS

Aixó forsa. Qué no prens, Taneta?

La Taneta que estava pensativa 'n pren una mica per dissimular.

GORI

Mentres Deu vulga vuy treballar; vétho aquí. Y á aquesta déixala que 's fassi 'l dot. Oy, noya?

TANETA

No pas pe 'l dot: perque m' agrada treballar.

GORI

Aquesta es com la teva dona, que encara hi fora á la fábrika. Deu l' haja perdonada.

TOMÁS

Qué no menjas, noya? Donchs qué tens?

TANETA

Si ja menjo!

GORI

Qué vols que tinga: que ara jo la he entristida re-trayentli la pobre de sa mare.

TANETA

No, avi, no: parléune.

GORI

Qué te 'n recordas, noya?

TANETA

De quan estava malalta. No més la sé veure al llit, ab aquella cara tan groga!...

GORI

Y que hi va estar sepultada cuatr' anys. Oy, Tomás?

TOMÁS

Cuatr' anys, dia per dia.

GORI

Y que no li va faltar res; y aixó qu' éram tan pobres que ja la podíam fer la figuereta. Cada dia gallina á l' olla; y un ditet de vi qu' era del any del

francés; y un cop al dia llet de cabra del más del Esterlich, que cada matí l'anava á buscar en Marcó Y alto, que no l'havíam de cridar may per esparpillarlo al xicot: se llevava ab estrellas, y ab un pare nostre hi anava y ab un altre 'n venfa. Si la llet encara arribava ab brumera.

En Tomas está contrariat porque 's parla de 'n Marcó. Vol que calli.

TOMÁS

Prou!

GORI, sens entendrel.

Com t' ho dich; que hi arribava ab brumera: porque 'l minyó semblava una llebra. Y que may li vaig poder fer pendre ni dos cuartos.

TOMÁS

Pare!

GORI, comprenentho

(Ay! Malviatje!) Ves, lo porró, Taneta.

La Taneta li acosta 'l porró qu' era al altre cap de la taula.

TOMÁS

(Sap que no m' agrada que 'n parli, y ell sempre la mateixa!)

TANETA

(Prou que 'l veig al pare!)

GORI

Donchs s' acosta la festa major. Enguany jo 'n vuy ballar una: ab tu. Taneta.

Riu exagerat pera distreurela.

ESCENA III

TANETA, GORI, TOMÁS, MINGUET, ELOY,

(després RAMON, VILETA i OBRERS.

Segueixen menjant la Taneta, (en Ramon) en Gori, acabant aviat.
Los obrers van entrant poch a poch, quedantse al fons. A en Minguet y l'Eloy, que son los primers, avans d'entrar ja se'ls sent disputar.

MINGUET

Primer de tot los cuartos.

FLOY

Es que s'ha d'emparaular l'envelat.

MINGUET

Si, pero ells volen paga y senyal.

ELOY

Veuréu, Tomás: com que passen los dias y ningú se'n cuyda de la festa major, ab en Minguet hem dit, ja ho endegarém nosaltres.

MINGUET

Si no que l'Eloy estava perque de primer emparalessim la música y l'envelat; y jo dich que de primer tinguéu los cuartos arreplegats.

TOMÁS

Te rahó aquest: com més amichs més clars.

ELOY

Y hem dit als minyons que vingan aquí á assentarse á la llista.

MINGUET

Si, pero pagant.

ELOY

Los socis quatre duros y 'ls mitj socis dos duros.
La Taneta despara un xich la taula deixanthi pà, porró y ganiveta.

MINGUET

Ja veurás, que comensarém. En Tomás qu' es...
es viudo, pero va com casat que pagui dos duros.
En Minguet s' ha tret de la butxaca un paper tot arrugat y un llapis
y s' assenta vora la taula a fer llista. L' Eloy l' aparta d' un
cop de colze y s' hi posa ell. En Tomás y en Gori parlan ab los
que van entrant. La Taneta ha trastejat per la cuyna y s' assenta
a cusir en un costat.

ELOY

Ja veurás, apàrtat: primer farém lo programa.

MINGUET

Jo sense 'ls diners no m' embolico.

TOMÁS, portantho d' altre lloch.

Teniu: tinter y ploma.

Se veu que l' Eloy te grans feynas per escriure. En Minguet lo toca
volentlo interrompre; l' Eloy li dona cops ab lo colze volent dir
que 'l deixi escriure. Van entrant obrers.

GORI

Aneu entrant. Y que segui qui pugui.

TOMÁS

Taneta, cadiras

TANETA,

Ola, Ramon Seu, home

RAMON

Seu tu aquí.

Vol dir avora d' ell.

TANETA

Jo tinch feyna á cusir.

Se n' hi torna.

MINGUET

Be, qué hi posas?

Los dos sols. L' altra gent enrahona.

ELOY, llegint.

Té: «Programa. Primero: salva de morteretes.»
Aixó son trons.

MINGUET

Y si 'l dia de la festa major plou?

ELOY, seguint.

«Salva de morteretes. Segundo:...»

MINGUET

Es que després no petan; y 'ls posan al compte.

ELOY

Calla, si pots.

MINGUET

Jo hi posaria. «Els trons hi son... si no plou, y
si plou... no hi son... los trons.»

Remor creixent dels obrers apart conversant.

TOMÁS

No cridém que allí no s' entenen.

ELOY

Ja veuréu, Tomás, que podríam anar á dintre?
Aquí no n' eixirém

TOMÁS

Taneta, encen un llum.

La Taneta l' encen.

MINGUET

Y si no n' hi posessim de trons?

ELOY

Veurás, no fem lo pobre

MINGUET

Ves qui se 'ls menja 'ls trons! Jo sense 'ls cuartos...

ELOY

Calla!

TOMÁS

Veniu.

Va devant ab lo llum encés. Porta segona.

MINGUET

Perque, veurás, los mitjs socis... No, es que la música...

Se 'n van enrahonant acalorats.

ESCENA IV

TANETA, GORI, RAMON, VILETA y OBRERS.

Ramon está al cap d' un hanch; los altres fan broma y empenyan.
La Taneta segueix cusint. En Gori esta dret.

RAMON

No empenyéu! Y que tinguém paciencia qu' allá
dins ho endegan tot.

VILETA

Y vos, padrí, qué no us feu soci?

GORI, rihent.

Del envelat? Del cementiri me 'n farán aviat, si

me 'n descuydo; y creu, minyó, que hi ballaré per forsa.

RAMON

Que no pitjis, te dich.

Al del costat.

GORI

Y... hont es lo bona pessa? Aquell...

VILETA

Quí voléu dir?

GORI

Lo company de 'n Pólvora. No 'l veig.

RAMON

Ah! En Toni?

GORI

Just: en Toni.

VILETA

No hi es aquí.

RAMON

Y per qué li diheu bona pessa?

GORI

Alto! Per res de mal: á fé! Ell es un minyonás que 'm te 'l cor robat; perque al pobret Marcó se l' estima com si fos germá seu.

TANETA

(Sembla que 'n parli per darme pena.)

La Taneta 's fica a la cuyna.

ESCENA V

GORI, RAMON, VILETA y OBRERS.

VILETA

Gori, jo també li porto voluntat á n' en Pólvora; ho sentiú? Que encara que hi hagi alló del civil, lo tinch per home cabal. Pero 'l Toni!.. Ni qué li besés los peus li pagarfa.

GORI

Com que li deu la vida.

RAMON

La vida?

GORI

Y tu, d' hont ets, qué no ho saps?

RAMON

De la Rigala; y aquest.

GORI

Donchs tota, que li deu: com t' ho dich. Veurás: un dia, aixó quan eran xicots, en Toni que 's fica á la pallissa de casa seva, tanca per dintre y, res, que hi cala foch. Després va dir que tenfa fret, lo plaga. Podéu contar quína fumera, més negra que 'n sortía! Ja hi va corre tothom cap á l' era; pero feya basarda aquell infern: y quí s' hi fica? Mes hi arriba 'n Pólvora; y, fillets de Deu, arramba una socota y s' enfila á la teulada, y la descurulla d' un cantó, y de cap á dintre! Quíns xiscles tothom! Pts! Com que no tenfa pares, ni ningú... que pagui 'l pobre.

En fi, que fent un gran soroll va saltar á trossos la porta, y 'n sortí una cosa estranya que tot era un fum. Va caure alló al mitj de la gent; y al córrchi 'ns trobárem que era en Pólvora aferrat encara á n' en Toni, que no 'l deixava.

ESCENA VI

TONI, GORI, VILETA, RAMON, TANETA y OBRERS.

TONI

Bona nit tothom.

GORI

Te, en Toni. Miréusel: á la má, á la galta. Miréusel: cremaduras per tot. Ves, tórnahi una altra vegada. Juga ab mistos, júgahi.

En Gori li ha agafat la ma y li ha girat la cara. Ell sols pensa en la Taneta que ha sortit a la porta de la cuyna y se n' hi va resolt y sério. En Gori queda parlant ab los altres al fons, comentant lo del foch.

TONI

Tinch noticias frescas de 'n Marcó: m' ha escrit.

TANETA, ab espant.

T' ha escrit! (Reyna santíssima!)

TONI

Si no que la carta es de dias. Perque de cop ha anat á Barcelona.

TANETA

Y qué diu?

TONI

Qué vols que digui? Qu' está boig: vetho aquí. Li han enviat una carta d' aquí 'l poble mateix en que li innóvan que 'n festejas un altre; y com que hi ha tants mesos que no li has posat ni un mot de lletra s' ho ha cregut l' home. Saps que no tindrás perdó de Deu si li donavas carbassa a n' en Marcó? Justament ara qu' es tan desgraciat, que trenca 'l cor al pensarhi! Qué hi dius á n' aixó, Taneta?

TANETA

Qué diu la carta?

TONI

Be, al grá: qué hi ha d' aquest festeig?

TANETA

Déixam veure la carta.

TONI

Massa qu' es veu qu' es veritat. Batua!...

TANETA

Ja veurás: ab ell no m' hi puch casar. El pare 'm mataría.

TONI

No tens modos ni vergonya. Y ara fiéusen de las donas! Malviatje com n' hi ha cap!

TANETA

Toni, per l' amor de Deu! Jo t' ho contaré tot quan serém sols!

TONI

Si 'm fa fástich sentirte. Y, ves alerta; que tu li saps lo geni á n' en Marcó. Es un anyell de manso, y quan s' enfada es una pólvora, que ja li diuhen.

TANETA

Senyor, Deu meu, qué us he fet!

TONI

Y 'l maco que t' ensoborna ja cal qu' espehúli, que li va la pell.

TANETA

No cridis!

GORI

Toni, cóntalshi á aquestos; cóntalshi, porque 'l Marcó no pot tornar al poble.

TONI

Per qué no hi pot tornar? Perque aquest mon es un cau de lladres. No hi ha vergonya, ni paraula, ni res aquí! El que neix desgraciat, es desgraciat fins á la mort; y altres... malviatje!... Com que es bordet de tota la vida, tothom l' ha fet anar á puntadas de peus. Y ell que 's reñava... batua! Mes li valdría que 's clavés un tirol!

TANETA

Toni!

RAMON

Es que jo he sentit á dir que 'l Marcó es alló... alló, *vamos*, un *reo*.

TONI

Ves ara ab que surt aquest. Ab lo *reu*.

GORI

Minyó, per la mostra, teniu lletra 'ls de la Rigala.

TONI

Escolta que va per tu. Saps qui es en Pólvora?

Donchs d' entre tots los de la fábrika no te matador; fins de munyeca; perque quan los altres aflacavan los dias de jornals llarchs ell may desdeya! Pobre xicot!

En Toni al mij. La Taneta torna á cusir.

Tots vosaltres ja ho sabéu. L' havía criat la mare de 'n Francesch per soldadas que li donavan al hospici; y, quan s' acabá la soldada, s' acabá 'l carinyo. En Francesch ara es lo majordóm de la fábrika, y l' altre... que 's reventil.

Pausa.

Donchs si; que fa dos anys va venir lo primer de Maig y, res, la huelga. Y. que si 'm tocas, que si no 'm tocas, la van aguantar vuyt setmanas, la huelga. Y ell, lo *reu*, com ha dit aquest maco tonto, ell que 's guardava duas doblas de quatre se las va gastar fins l' última malla. Ey, perque ho donava á tothom que patía. Si fins un cop se va malvendre 'l vestit de las festas, que encara tenia 'ls plechs del sastre, perque enterressin en nitxo y en caixa bona á una amiga d' aquesta.

TANETA

(Pobre Marcó!)

TONI

Batua!.. Las donas!..

RAMON

Conta, conta.

TONI

Y res: que 'ns predicava aquells dias mateix que un advocat

Riu satisfet.

Y 'ns tenia á tots al puny; oy, noys? Si quan ens deya alló de que tots som germans de la manera

que ell se sap dirho; á mi 'm venían unas ganas de plorar!..

A un obrer.

Qué te 'n rius? Plorava, si, de content: y si 't pensas que soch gallina, surt á fora.

GORI

Digas, digas.

TONI, entusiasmantse.

Si 'ns semblava que l' havíam guanyada la huelga; que ja no hi havia malicias, y éram tots germans, mateix que Dam y Eva. Oy, noys?

Riu entusiasmat y content. Remor d' assentiment dels obrers.

GORI

(Un cap calent, com l' altre.)

TONI

Al cap d' avall de vuyt setmanas sensa entrar un ral á casa, ja n' hi va haver qu' amaynavan; net, que volíen tornar á dintre. El més traydor saps qui era? Lo gran de 'n Perich. Ens cremárem y cada hora hi havia un cap trencat. *Amigus*, una tarde vétela aquí la guardia civil! Quén rebombori! Se fica pel mitj de tothom, (aixó va ser á quatre passas d' aquí) y per un mal entés va voler endursen al gran de 'n Perich. Fillets de Deu! La seva mare, las sevas germanas s' hi van agenollar als peus dels civils: que per l' amor de Deu! que per l' amor de's sants! Fins se 'ls hi agafavan als genolls, que trencava 'l cor! En Pólvora hi va corre també, y cridava als civils: —Que 'n Perich no ha fet res! Que vol treballar!—Y com s' hi acostá molt perque ab los crits de tothom no s' entenían, un dels civils se va creure que 'n Marcó l' anava á desarmar, y de revés li pegá un

cop de culata al cap En Marcó, ab aquell cop que l'omplí de sanch, va perdre 'l mon de vista, y com un gat s' abrahoná al civil, li arrencá 'l remigton y li dispará á sobre.

Molt afectat.

El civil va caure mort; y á 'n Marcó l' amagárem en una masía d' aquí prop, que va ser un miracle salvarlo. Allí s' hi va estar, que 'ns pensávam que s' acabava, cuarenta vuyt horas, y al tornar á la rahó ni sabíam que hagués aviat lo remington. Aixó als que li donan culpa.

Mitj plorant.

Lo demás ja ho sabeu: quan deixá 'l llit ab penas y treballs lo ficárem á Fransa.

Pausa.

En Gori s' aixuga 'ls ulls.

VILETA

Tant mateix eli ne va fer massa.

TONI, cremantse.

També va Alló va ser una desgracia.

OBRERS, cada un una frase.

Sí! Oy tal! Es clar. Cert.

Moviment general de compassió.

TONI

No hi ha ningú al mon tan apersonat com en Marcó. Ja ho he dit y tinch punys per provarho!

RAMON

Calléu, que ve 'l majordóm.

TANETA, plorosa.

(En Francesch. Deu meul)

ESCENA VII

FRANCESCH, GORI, TONI, TANETA, VILETA, RAMON, obrers. Després MARTÍ, MINGUET, ELOY de la segona porta de la dreta.

FRANCESCH á Gori.

Qué fa tanta de gent aquí? Aixó es la portería, y no la casa del comú.

GORI

Com que vé la festa major, ab en Tomás hem pensat...

TONI

Es per fer la llista dels socis.

FRANCESCH

A n' á tu ja t' he sentit de fora.

TONI

No deya pas cap mal.

FRANCESCH

Si que 'n deyas: que ja 't coneix á n' á tu; y ve-
yám si aquestas cabórias te costarán la setmanada.
En Francesch s' assenta avora la Taneta y parla baix ab ella re-
soltament. Ella li respón sorpresa y ab marcada emoció.

TONI, als obrers.

Y qué no 'l sentiuh? Qué 's pensa que som negres?

GORI

Que callis: qui mana, mana.

TONI

Es que, batua!.. Jo 'n parlaré sempre de 'n Pólvora.

GORI

Be, si.

Volent que calli.

TONI

Es que fins me penso que li vol pendre la Taneta á n'en Marcó. Si aixó fos... que 's guardi!

Entran, primer Minguet, després Eloy y per últim Tomás ab lo llum que dona á la Taneta. Ella l'apaga y 'l penja. Los obrers contents al veurels s'hi acostan, voltantlos. Ells disputan.

MINGUET

Si no 'n saps no t'hi posis.

ELOY

Tu que t'hi ficas: ja estaria 'l programa.

MINGUET

Es que 'm pertoca 'l ficarmhi.

ELOY

Veuréu, noys, lo programa 'l farém guarnir pel senyor mestre.

TOMÁS

Val més, perque vosaltres...

Riu.

MINGUET

Veuréu: jo faré llista, y vingan diners.

En Minguet ha anat á la taula y escriu. La Taneta torna á encisar. Los obrers tornan al fons parlant entre ells, drets ara. Qui més parla ab moviments violents es en Toni: en Gori 'l sossega.

FRANCESCH

Tomás, hem de parlar.

TOMÁS

Quan vulguis.

FRANCESCH

En estant sols.

En Francesch torna a parlar ab la Taneta.

MINGUET

Qui comensa la llista. Segons los diners que fem
será l' envelat, la música... y demés endróminas. T'
hi posas, Toni?

TONI

El qué?

MINGUET

Soci. Te 'n fas quatre duros.

VILETA

Pósamhi á mí.

En Toni s' ha arronsat d' espalllas molestat per lo de las festas.
En Vileta va á vora la taula. En Minguet l' apunta y li demana 'ls
cuartos. En Vileta s' hi nega. En Minguet insisteix; aixó ben
marcat. Mentres tant diu en Toni vigilant á la Taneta y á 'n Fran-
cesch.

TONI

(Cuatre duros! Jo hi posaría quatre cartutxos dels
que gasta 'l pare á la pedrera. Que tot saltés; balla-
dors... fàbrica...! Si aquest mon es un cau de lladres
y de pillos!.. Jo crech qu' aquest la festeja!)

MINGUET

Va Toni?

En Toni contesta resolt per ofendre á en Francesch.

TONI

Tens rahó: apunta. Veurás, no paga doble 'l fadrí que balla sol ab la seva parella al mitj de tots?

MINGUET

Aixó 'l ball de socis, com cada any. Si no que vol dir que 's casará ab la balladora l' any mateix.

TONI

Entesos. Posa, posa. No 'l meu nom, que vaig per procura. Escriu: Marcó ó Pólvora, com vulguis. Y no hi ha més, qu' es bort. Ara 'l nom d' ella: la Taneta.

TOMÁS

Minguet, no escrigas. La meua filla no te res que veure ab aquest... home.

Esqueixa 'l paper de 'n Minguet.

TONI

Y per qué?

TOMÁS

Perque jo no ho vuy.

FRANCESCH

Saps que m' estás acabant la paciència ab aqueix perdut?

La Taneta havia procurat contenir á 'n Francesch.

TONI

Perdut? La vostra mare 'l va criar. Li daría ab la llet lo mal sangro.

En Francesch fa un moviment contra en Toni: 'l conté en Tomás.

TOMÁS

Toni!

FRANCESCH

Au d'aquí! Y á la fàbrica ja hi has anat prou. Estàs ben llest, minyó.

Agitació entre 'ls obrers. En Francesch vol anarsen: pero s'atura.

TONI

Y per qué se 'm treu? Y jo qué hi fet?

FRANCESCH

No t'haig de donar cap explicació. Demà vina á cobrar.

TONI

Per qué soch amich de 'n Pólvora? Donchs ja podedu tancar la fàbrica; que aquí ho som tots.

ELOY

Ja veuréu, Francesch: 'l minyó no ha fet cap mal... y... endemés, ell fa molts anys que s'escarrassa á dintre...

FRANCESCH

Eloy, en aixó no t'hi fiquis.

(RAMON)

Es que un hom no es una bestia perque se 'l tracti aixís!

FRANCESCH

Bueno, bueno. Adeusiau, Gori.

TONI

Si no pel si no, aquí mateix...

TOMÁS, contenintlo.

Toni!

ELOY

Es que aixó es ser tirano.

FRANCESCH

Ningú hi treballa per força á la fàbrica: y 'l que no li agradi, ja ho sap, com l' altre.

RAMON:

Es que no, que no hi entrarem! Aquí tots som germans.

TOMÁS

Noys, calieu.

FRANCESCH

Jo me la tinch la culpa.

ELOY á Toni.

Ó tots ó cap.

FRANCESCH, desde la porta

Fora en Toni qui vulga anarhi ja ho sap: pero 'l que ara no vinga ja no hi entra més.

Surt en Francesch.

Conversa molt agitada de tothom. La Taneta ja feya estona que ple-gava la roba que cusia y 'ls capdells. Se 'n va per la segona porta.

TOMÁS

Que 'm comprometeu!

ELOY

Es qu' ell ens ha maltractat.

TONI

Y també á n' en Marcó. Li ha dit perdut.

GORI

Noys, penséushi.

MINGUET

Ja veuréu, jo tinch fills.

RAMON

També 'n tinch jo, y no deixo á un company.

TONI

En Minguet qu' es un avaro.

MINGUET

Tu, qu' has sigut l' esca!..

RAMON,

Embustero!

TONI

Tu si que ho ets un embustero!

ELOY

El que hi vagi no te vergonya!

VILETA

El que no hi vagi. Ho saps?

Van a agafarse. Se sent la esquella.

TOMÁS

Surtiu: que 'm comprometéu.

ELOY

Minyons, no hi aném!

MINGUET

Si! A dintre.

GORI

Anéusen!

TOMÁS

Fora! Fora!

VILETA

A treballar!

ELOY

No hi entrém á la fábrica!

TOMÁS

Fora d'aquí!

En Tomás y en Gori los han anat empenyent. Cridan molt al anarsen.
En Tomás surt ab ells. La Taneta torna á la escena.

ESCENA VIII

TANETA, GORI.

TANETA

Ay, avi, estich espantada!

GORI

Miréu si es trist aixó! . Fins estant lluny en Marcó porta desgracia.

TANETA

Pobre de mí si tornava! Li han escrit una carta, avi, y diu qu' est desesperat! Y jo que 'm creya que ja no hi pensava gayre ab mí!

GORI

Com tu ab ell, veritat? Los homes son de ferro: vosaltres plorant vos fonéu com sucre.

TANETA

Qué vindrá, avi.

GORI

Dona!.. No pot venir que l' aixarparfa la justicia. Ves, ves al teler; y si hi ha barallas apártaten.

TANETA

Ja hi vaig.

Procura en va contenir lo plor.

GORI

Ápala, dona.

TANETA

(Quan més faig més ploro.)

Cremada d' ella mateixa.

Bona nit, y tanquéu. (Si estich plorant!)

GORI

No ho veus? Si encara l' estimas.

TANETA, sentantse, plors.

Quína desgracia! Ay, Deu meu!

GORI

(Quan los hi agafa la ploranera!..) Be, quí es lo que t' entabana?

TANETA

Y que ara m' ha dit que vol casarte desseguida.
Es en Francesch, avi.

GORI, molt sorprès.

El marjordóm d' aquí? Qué va de bó?

Ella fa que sí.

Y per qué t' ho callavas?

TANETA

Perque ell no ho volía que 'n sapiguessou res.
Sino que ara m' ha dit que 'm demanará al pare.

GORI

Y tu li portas voluntat?

TANETA

Jo 'm penso que sí, aví. Pero quan me 'n recordo de 'n Marcó, 'm venen ganas de plorar y voldría no estimarme á n' en Francesch sino á aquell pobret. Tant debó, quan éram menuts un dia s' hagués reventat la caldera y 'ns haguessim mort tots dos! En Francesch en te la culpa, aví. que jo de cop no 'l volfa: y encara no ho sé si 'l vuy. Y, ay, Deu meu, que m' hi tinch de casar!

GORI, alarmat.

Per qué t' hi tens de casar?

TANETA

Aví. Per mor de Deu que no vinga en Marcó!

GORI

Ja veurás. noya. No estás per anar á la fàbrica: jo avisaré á ton pare. (Encara no sé á n' á qui s' estima.)

ESCENA IX

TANETA, després MARCÓ

TANETA

Y m' hi tinch de casar ab en Francesch! Deu meu!.. Quan ell ho sápigal..

Entra en Marcó embolicat ab un tapabocas-manta y vestint blusa francesa. En Marco al entrar tanca la porta.

(Ja ve l' aví. Quí es aquest home?) Qué voléu?

Molt espantada. Cridant auxili.

Aví! Pare!

MARCÓ

Taneta!

Desembossantse y corrent á ella molt carinyós y vehement.

TANETA

Marcó!

MARCÓ

Soch jo!

Abrassantshi boig d' alegria. Molt iugenno.

TANETA

Reyna santíssima!

MARCÓ

Aixfs, aixís! Ben fort. Y que n' estich de content ara! Es la Taneta! Y aquí la tinch! La Taneta! La meva Taneta! Tot, tot lo que jo estimo. Aquí, ben presonera, com un aucell al parany! Y es meva, meva sola!

La Taneta mitj desmayada. Ell que fins ara la tenia abraçada se 'n aparta per mirarsela millor y riu estrepitosament.

Miréusela! Y que vergonyosa s' ha tornat!.. pero més maca, molt més maca encara!

Tornantshi á acostar.

Y ni 'm gosa á mirar, com si jo fos un estrany per ella!.. Donchs y tot alló que 'm deyas quan éram menuts? . Te 'n recordas? «Quán nos casarém. Marcó? Ja som grans!» Y t' estiravas posante de puntetas y séria! . «Mírat, Marcó, ja som richs: jo ja tinch mitja pesseta!» Y me la vas donar porque la guardés pe'ls confits de casament. Donchs jo encara la duch assobre aquella moneda, ho sents, Taneta? Y de tant que me l' he mirada, la cara que hi ha ja se sembla á la teva. Y te; com si li parlés lo senyor rector, de vergonyosa!

TANETA

(Deu meu, Deu meu!)

Ell li pren la ma. Ella se 'n aparta.

MARCÓ

Qué tens, Taneta? Estás glassada.

TANETA

La sorpresa de véuret!..

MARCÓ

Tu no ho saps lo camí qu' he fet! Es molt gran lo mon, á cada punt me deya; y may arribava. Saps alló que 'ns contava 'l teu avi? 'l nostre avi! un llumet lluny, lluny; una caseta... caminarás que camina... Donchs ja hi soch arribat, y 'l llumet jo ja 'l veig: en tos ulls, m'fratel.

TANETA

No; apártat.

MARCÓ

Per qué 'm miras aixís, Taneta?

TANETA

M' espanta pensar si t' han vist. Si t' agafessin, no hi ha perdó per tu.

MARCÓ

Ho sé; y m'frat, ni me 'n recordo, perque 't veig á tu, Taneta.

TANETA

Si vinguessin! Entórnaten!

MARCÓ

Que me 'n vagi! Y aixís m' ho dius?

TANETA

Per tu, Marcó. per tu!

MARCÓ

Te, tant sols de véuret ja ho havia olvidat tot. Mírat: vaig rebre una carta, que no duya cap nom, y en ella 'm deyan que t' estimas á un altre tu, y m' ha semblat que 'm moria. Y ho he deixat tot. Venint me jugo la vida, ja ho sé. pero m' he dit; si es d' un altre la Taneta més m' estimo morir que no pas viure. Y ara mateix. al'entrar al poble, semblava un lladre fugint de tothom. y á tot arreu me creya veuret á tu parlant ab un altre... Quína rabia, Taneta! Y al entrar aquí y trobarte sola, oh quína alegrí! Y te, ara ja soch com un nen, perquè t' estimo, t' estimo!

TANETA

Es que 'l pare no ho vol que 'ns estimém...

MARCÓ

Ell no, pero tu si. Y á mi sol, á mi!

TANETA

Si, si, Marcó; pero vésten depressa!

MARCÓ

Fugiré, si: pero vínaten ab mi, Taneta. Tot lo camí que hi vinch pensant. A Lyó ningú 'm coneix, y del meu ofici hi tinch feyna llarga; y per tu he es-talviat!..

Fent sonar los diners a la butxaca dels pantalons.

Veurás; jo sé 'ls camins. Nos ficarém pels boscos, y de nit trescarém fins á ser á Fransa.

TANETA

Oh! qué 'm proposas! Enganyar al pare!

MARCÓ

No 't dich que ab mi! Ab lo teu Marcó!

TANETA

May! May!

MARCÓ

Taneta, júram que no estimas á ningú més.

TANETA

Si ja ho saps que t' estimo.

MARCÓ

Júramho. Júramho!

TANETA, ab angouxa.

Te juro que t' estimo.

Ara ab desesperació.

Y, Marcó, 't juro, per l' animeta de la mare, que per ferte felís ara, donaría la meua vida tota, tota!

Ella plora.

MARCÓ

Deu meu, que desgraciat que soch!

TANETA

Y ara, entórnaten, corre!

MARCÓ

No; de primer vuy parlar al teu pare y al teu avi.

TANETA

No, Marcó, á ningú.

MARCÓ

Ells m' estiman y no 'm trahirán. Si soch casi de casa teua. Jo 'ls hi ablaniré 'l cor; fins m' ageno-

llaré als seus peus. Vuy veure á tothom que m' esti-
mi. Que m' ajudin ab ton pare.

TANETA

No vegis á ningú: jo t' ho demano de genolls, jo.

MARCÓ

Si ho faig per tu!

TANETA

Ah! Venen! Fuig, Marcó!

MARCÓ

Si son los teus! Ves, óbrels!

TANETA

Si; y 't trobarán ab mi tancat!

TOMÁS, trucant.

Filla.

MARCÓ

Tens rahó. Saltaré per aquí, y després tornaré per
la porta.

TANETA

No: fesme aquesta caritat!

En MARCÓ saltant per la finestra depressa.

Tornaré! Adeu!

GORI, desde fora.

Taneta.

TANETA

(Qué he fet! Reyna santíssima! Si á n' en Marcó
me l' estimo encara.)

ESCENA X

TANETA, GORI, TOMÁS, FRANCESCH.

TOMÁS, desde fora.

Qué no obras?

TANETA, obrint.

Ah, 'l parel..

Entran per aquest ordre. Tomás, Francesch, Gori.

TOMÁS

Per qué no obrías?

TANETA

M' havia endormiscat en una cadira...

FRANCESCH, ab intenció.

Jo deya qu' erats ab algú.

TANETA

Jo?

GORI

Quí volías que hi hagués?..

TOMÁS

Ja has fet be de no anarhi á la cuadra: hem plegat.

FRANCESCH

Ara que se las éguin fora. El dilluns ja s' hi haurán pensat.

TANETA

Bona nit, avi.

GORI

Que Deu te fassi bona.

TANETA, despedintse.

Pare...

FRANCESCH

Espérat, Taneta.

TANETA

(Ay Deu meul)

FRANCESCH

Tinch de parlar ab lo teu pare: y devant teu que hi vuy parlar.

TOMÁS

Tu dirás.

FRANCESCH

Ras y curt: que 'm voldría casar ab la Taneta, y us la vinch á demanar. No tinch pares, ni ningú; y com que prou que 'ns coneixém, jo mateix m' hi portat la embaixada.

Mitj ribent.

TOMÁS

Home, qui ho havía de pensar. Veritat, pare?

GORI

Oh y tal.

TOMÁS

Ja ho has sentit, Taneta.

La Taneta está sentada en una cadira al lluny, ab lo cap baix.

GORI

Tomás, en Francesch no te conta de que som pobres, y ell tot un majordóm...

TOMÁS, a en Francesch.

Ves que diu 'l pare.

FRANCESCH

Cert. Mes á casa éram obrers com vosaltres... Y... com aquells d' allà fora que 'm tenen per mal cor.

TOMÁS

Jo no t' hi tinch, Francesch; y mírat, si 't vol ella... Taneta?

TANETA, corrent á abraçar á en Gori.

(Me voldria fondre aquí mateix!) Avi!

FRANCESCH

Taneta?..

GORI

La pobreta!.. Li preguntéu aixís tan de sobtada. . Es clar qu' es un bon partit per ella en Francesch. Pero deixéula que s' ho rumihi. Un altre dia...

TANETA

Si, avi, si.

TOMÁS

M' está bé.

FRANCESCH, ofès.

Perdonéu, Tomás. Pero ja fa molts anys que li porto voluntat á la Taneta; encara que res li havía dit perque era aquí aquell boig ..

TOMÁS

No 'm parlis d' ell.

FRANCESCH

D' ensá qu' es fora si que li he parlat de las mevas intencions á la Taneta; y ella m' ho ha dit que hi consent en ser la meva esposa.

TANETA, abraçantse à son pare

Pare, no 'm deixeu: jo vuy viure ab vos y ab l'avi.

La Taneta molt conmoguda mirant sempre cap à la porta d'entrada.
En Gori molt afectat.

FRANCESCH

Donchs qué passa aquí? Négaho devant del teu pare que m' has dit que hi consentías.

TOMÁS

Filla?..

FRANCESCH

Que 'm deyas que parlés al teu pare. Ja hi parlo; qué més vols ara?

TANETA

Si, pare, es cert, pero deixéume!..

TOMÁS

Explicat, donchs.

FRANCESCH

Si, esplicat.

TANETA

Ah, no 'm preguntéu res més, que m' estéu mant Deixéume estar tota sola. Per l' amor de Deu, pare. Que se 'n vagi en Francesch, y tanquéu la portal Avi, no 'm deixeu, avi!

TOMÁS

Francesch, ja 'n parlarém.

FRANCESCH

Es que ella 'ns está enganyant á tots; pero á mi no, á fé, que massa m' ho pensava.

TOMÁS

Es la meva filla, Francesch.

FRANCESCH

Es la enamorada de 'n Pólvora, que massa qu' ho sé qu' es aquí: preguntéuli á n' ella.

TOMÁS á Francesch.

Aixó no es veritat!

GORI

Taneta?

Francesch riu.

TOMÁS

Que aixó no es veritat, te dich!

ESCENA XI

TANETA, GORI, FRANCESCH, TOMÁS, MARCÓ

MARCÓ, ab molta alegria.

Bona nit, y bon' hora!

TANETA

Ah!

Cayent en una cadira.

TOMÁS

En Marcó!

FRANCESCH

(Si 'l cor ja m' ho havía dit qu' era aquí.)

GORI, correnthi.

Marcó!

MARCÓ, abrassantshi.

Avi! Deixéu que vos ho digui, avi!

TOMÁS

Taneta, d' hónt ha eixit aquest home?

FRANCESCH

(Quín odi que li tinch!)

MARCÓ

Tomás, quína alegría al tornarvos á veure!

TOMÁS, sever, sense acostarshi.

Per qué venías, desgraciat?

MARCÓ

Donchs per véureos á tots!

Se 'n adona de 'n Francesch.

Oh, en Francesch. Si casi som germans! Aquí, en mos brassos!

FRANCESCH

No, apártat.

MARCÓ, suplicant, admirat.

Tomás, la vostra má.

TOMÁS

Surt!

MARCÓ, més conmogut.

Francesch, no soch un dolent, no!

FRANCESCH

Vésten d' aquí.

MARCÓ

Taneta, qué 'ls he fet?

La Taneta se cubreix la cara ab las mans.

Taneta meva!

TOMÁS, posantsi al mitj.

No! May aixó!

FRANCESCH

Vas matar al civil. Assessino!

MARCÓ, alerrat, suplicant.

Deu meu! Francesch!..

FRANCESCH

No 't coneix. Vésten!

GORI, per en Francesch

(Malas entranyas.)

MARCÓ

Taneta!

Ella sempre ab las mans á la cara.

TOMÁS

Ni una paraula més. Surt y que Deu t' ampari.

En Marcó. alerrat, aturantse á cada pas va cap á la porta. Se gira al arribarhi, y al acte que va á sortir, la porta s' obra y 's presenta en Toni seguit d' obrers.

ESCENA XII

MARCÓ, TANETA, GORI, FRANCESCH, TONI, MINGUET, ELOY, VILETA, RAMON, OBRERS. Sols entra en TONI.

MARCÓ

(Jo qué 'ls hi fet!)

TONI, obrint la porta.

Si que hi es. Marcó!

MARCÓ

Toni! Me treuhen d'aquesta casa.

Fentlo seguir per la me cap dintre.

TONI

Vina, vina ab mi; cap aquí dintre, Marcó.

TOMÁS

Qué voléu!

FRANCESCH

Surtiu!

TONI

Míratel be á aquest home. Es en Francesch que 's casa ab la Taneta.

TANETA, alsaulse.

Oh!

En Marcó corre á la taula y agafa la gaviveta. En Tomás ha anat cap á la porta á privar als altres que anavan entrant, alegres de veure á 'n Marcó. En Francesch s'aparta de 'n Marcó. En Gori l'atura abressantshi ab energia y afecte.

MARCÓ

Ah! May mentres jo tinga vida!

GORI

Marcó, per amor de Deu!

MARCÓ

Deixéumel

GORI

Llénsala, llénsala, fill meu!

En Marcó deixa caure la ganiveta y arrenca en plor als brassos de
'n Gori En Toni plora també al costat seu.

MARCÓ, per Taneta.

Es meva! Es meva la Taneta!

Al caure 'l teló 'ls obrers per últim entrau y van precipitats cap a
en Marcó contents de tornar-lo a veure. Aixó sols l' instant de
caure 'l teló.

ACTE SEGON

Sala de pas, curta. A la dreta una porta gran, altra igual á la esquerra. Al mitj la porta del cuarto de la máquina. La paret del fons es d' embá ab los mahons al descubert y bruts per l' ús y 'l carbó. Aquest embá en sa part superior acaba en una vidriera. La porta que va á la máquina s' ajusta per ella sola: cada cop que la óbrin s' ha de sentir soroll de la caldera y de la trasmissió. Al caure la major part del embá te de quedar en descubert lo cuarto de máquinas ab llum d' oli, la caldera. etc. Es al matí.

ESCENA PRIMERA

GORI, MINGUET, VILETA y alguns OBRERS, pochs.

Fan dos grupos En lo de dev nt Gori, Minguet y Vileta. Los restantes mes endarrera. Fan pa y trago.

GORI

Ab aixó, mentres sigueu aquí no tingueu por de res: vosaltres treballau, y la llengua curta; m' enteneu?

MINGUET

Oh, aquí dintre ray, Gori: al sortir, al sortir.

GORI

Sembla mentida aquest: tan grandassot y encara te por.

MINGUET

Veureu, por no 'n tinch: pero sense tenir por se poden rebre tantos.

GORI

Be, déixat de rahons. Mentres tant vosaltres cobrareu bonas setmanadas, y ells poden cridar ab lo ventre buyt.

VILETA

Ja te rahó 'n Gori; sino que á mi 'm fan pena.

GORI

Si 'n fan, burrango!

VILETA

Perque, vaja, som companys: y aixó de véurens cada dia plegats, un hom los troba á faltar á la cuadra.

MINGUET

Com que alló sembla un cementiri.

GORI

Y tot per res. Si á las bonas ja s' hauría donat en Francesch, y 'n Toni ja fora al teler ab los altres.

VILETA

Es massa tossut en Francesch. Si jo no tingués quatre criaturas també hi fora al carrer.

GORI

Tossut ell y tossuts los altres.

MINGUET

Y ves la música qui la paga: més ximple jo qu' he tret la cara.

VILETA

Tot aixó dels amos... Vaja, que no n' hi ha un pam de net.

GORI

Si tu t' hi trobessis farias com ells. Alto, que si ells fossen obrers també 'n farian de huelgas.

MINGUET

Jo 'n tinch la culpa d' haverlo cregut al Eloy. Ahir me va comensar: Que demá treballará tothom... Jo que baixo á ciutat; y contracto l' envelat y nou músichs, y ves ara qui ho paga aixó.

VILETA, á Minguet.

Oh, y tal. Es que miréu. Gori, tots los fabricants tiran massa de la corda, vaja.

GORI

Els tiran per una banda y nosaltres per l' altra.

VILETA

Nosaltres no.

GORI

Tots, y vet aquí que la corda 's trenca.

MINGUET

Ves qui está per ballar. Si jo ho deya: de primer los cuartos.

GORI

Qué 't pensas que 'ls hi regalan á ells las máquinas?

VILETA

Y nosaltres qué no hi fem res?

GORI

Ells!.. Ells hi posan las contribucions... y... y 'l cotó, que val un dineral... y fins lo carbó de pedra que hi posan.

VILETA

Ves ara ab que 'm veniu, ab lo carbó. Nosaltres hi posém los brassos. Y la vida que hi posém. Que no es res aixó?

GORI

Y 'l perill de perdre, ahónt te 'l deixas?

VILETA

Lo perilll Aixó son trons.

MINGUET

Trons? També están encarregats los trons, y ves qui 'ls paga.

GORI

Endemés: en Tomás ara 'ls hi es á parlar de part de 'n Francesch. Y, com á n' en Tomás tothom se l' escolta, jo 'm penso que s' acabarà tot en gracia de Deu.

MINGUET

Qui ho embolica tot es en Pólvora. Es clar: com que ab alló del civil ell no s' hi pot quedar á la festa major...

VILETA

Y com qu' es carn y ungla ab lo Toni...

GORI

Si no tingués las sanchs tan encesas aquest pobre Marcó...

MINGUET

Si ell se 'n anava ó l' enxarpavan, aquí com una bassa d' oli.

GORI

Y que l' agafarán al infelís!

VILETA

Ben garvellat, Gori, la culpa aquí es tota de la vostra neta. Veuréu, li va donar paraula á n' en Pólvora, y ara li ha pintat la cigonya.

GORI

Pobrets de vosaltres que patísseu com ella está patint.

MINGUET á Vileta.

Y que t' hi casarías tu ab... ab un assassino?

GORI

Jo-sí, si fos en Marcó. Y més ab ell que ab ningú: per llástima, entens? Per tréureli aquesta amargor tan grossa que te á n' al mon. Ves, quan ell se mori, ó... 'l portin al pal, Deu 'ns guart! de qué li haurá de donar gracias á Nostre Senyor. Que n' ets de valent, minyó! Fill de pare y mare; sent menut, Minguet. no 't costipis; Minguet, vina á la falda; Minguet, acótxat be que fa fret. Y després quan vas ser gran: Minguet, jo t' estimo, y á tu sol, Minguet; y 'ns casarém, y viurém en una caseta com la dels nostres pares, y tindréu fills que no s' avergonyirán de nosaltres, y tothom nos estimará. Qué ets galdós, noy! A tu si no 't premian en l' altre, 'l premi ja te

l' haurás rebut en aquest mon. Llástima que no sigas fill de fabricant, ó no hakis nat ab una creüheta al paladar, que curarías als altres.

MINGUET, rihent.

Sembléu la missió, vaja.

ESCENA II

FRANCESCH, GORI, MINGUET, VILETA, OBRERS.
Despres TOMÁS.

FRANCESCH, de la esquerra.

Donchs y 'l vostre fill. Gori? Massa que dura la conversa ab aquella gent.

GORI

Quan més triga més confiança 'n tinch de que ho componga. Ah, si Deu ho volia!..

FRANCESCH

Vosaltres quan siga l' hora, als telers altre cop. Y si no fem moltes pessas ja 'n farém menos, que á totsuts no 'm guanyarán pas.

TOMÁS, Ve de la dreta.

Ola, gent.

No ha vist á 'n Francesch.

FRANCESCH

Gracias á Deu qu' heu tornat!

GORI

Qué hi ha?

TOMÁS

Ja 'n parlarém. Companys, ja deu ser l' hora de tornar á la feyna.

FRANCESCH, mira 'l relotje,

Si que l' es. No faig tocar l' esquella aquestos dias... per los de forà.

Los obrers surten per la porta de la esquerra. Entre ells en Minguet y en Vileta surten també.

MINGUET

No deu anar gayre llatina la cosa quan ne fan misteri. Oy, Vileta.

VILETA

Massa que 's veu.

ESCENA III

FRANCESCH, TOMÁS, GORI

TOMÁS

Pare, voléu enjegar la máquina?

GORI

Hi corro.

En Gori surt per la porta del mitj, que, clon al seu darrera.

TOMÁS

Donchs, sí: al veure que s' obría la porta de la fàbrica tothom ha corregut cap á mí. Per aixó ja 's trobávan devant de la porteria. Están cremats fins al punt de dalt. Jo 'ls he dit que l' amo de la fàbrica, á qui has anat á veure á ciutat, t' ha donat carta blanca perque fessis lo que millor convingués, y que tu

estás disposat á deixar entrar á tothom llevat de 'n Toni.

Torna en Gori.

Pero que no esperin á demá que ja no hi serán á temps.

FRANCESCH

Aixó mateix. Y qué diuhen?

TOMÁS

Al sentirho, cóm s' han posat! Que tens mal' áni-ma; que calarán foch á la fábrika! Aixó ho deya la brivalla no més.

GORI

Noy, y qué'hi deya en Toni?

TOMÁS

Aquest? Se las había de la dinamita que hi ha á la pedrera de son pare.

GORI

Ca, llengua: si li fa llástima una formiga.

TOMÁS

Quí m' ha agradat, val á dirho, es en Marcó.

FRANCESCH

Encara es aquí aquest home? Si l' agafessin, com una bassa d' oli.

GORI, anant á la máquina.

(Jo aixó no puch sentirho.)

TOMÁS

Donchs quan lo ximplet de 'n Toni ha dit aixó de la dinamita, en Marcó l' ha amarrat per un bras que si no li treuhen lo fa micas.

Torna en Gori.

L' altre s' ha tornat més blanch que la paret, y en Marcó m' ha fet: Tomás, diguéu á 'n Francesch que, sent aixís, la huelga está acabada. Tothom tornarà á dintre, y en Toni se 'n anirà á Lyó ahont guanyará encara més que no pas aquí: se posará al meu lloch, en aquella fàbrica. Donchs y tu, Marcó, qué farás? li han dit. Ell alashoras m' ha mirat, y 'ls hi ha respost fent per riure. Vo?... espero la guardia civil que te ganas de véurem.

En Francesch se pásseja. En Gori ab la mànega s' aixuga 'l plor.

Y juraría que al dirho li espurnavan los ulls. En Toni se li ha agafat al coll com si fes molts anys que no s' haguessin vist, y...

FRANCESCH

Y tot está arreglat donchs.

TOMÁS

Qué te d' estarho? En Toni ha dit que avans de consentirho 's pegaría un tirho, y tothom s' ha posat á cridar que alló no podía ser, y res: que estém com estávam.

FRANCESCH

Perque no hi ha manera de treure de 'n mitj á aqueix Marcó! A aqueix mal home! Perque tothom es un cobart aquí!

GORI, indignat.

Francesch, si tinguessis fills ja no ho haurías dit aixó. Y si aquí no féssis d' amo tampoch hi tornaries; qu' encara que soch vell!..

TOMÁS

Pare!..

FRANCESCH á Gori ab despreci.

Per vos estich ara.

GORI, exaltantse.

- Tu saps lo que tens? Es gelosía per la Taneta.
Y... y... 'l cobart ets tu, vetho aquí!

FRANCESCH

Teniu rahó que sou vell; que si no!..

TOMÁS

Calléu: ó us en anéu ab los de fora.

GORI

Es que no puch sentirho!

TOMÁS

Estiguéu per mi.

Empeyentlo suaument cap á la máquina.

GORI

Lo pobre Marcó!.. Quan pagaría!..

TOMÁS

Anéu; poséu carbó á la fogayna.

Surt en Gori.

Y no he acabat encara. Una cosa m' han demanat: poder parlar ab tu. Jo 'ls he dit que t' ho preguntaría.

FRANCESCH

Donchs que no.

TOMÁS

Volían entrar tots y que 'ls sentissis. Jo 'ls he dit qu' en tot cas un ó dos... que parlessin per tots los altres. Y hem quedat que si tu hi consentías los hi tornaría la resposta.

FRANCESCH, enfadantse.

Pero si ells ja ho saben qu' es lo que jo vuy!

TOMÁS

Y ben net que ho saben; sino que devegadas qui cara veu cara honra. Jo de tu 'ls hi parlaría.

FRANCESCH

Bueno que vingui la... comissió. Pero aixó allá á mitjdia, que no 's topin ab los de dintre.

TOMÁS

Entesos. Los hi vaig á dir tot seguit.

Surt per la dreta.

ESCENA IV

FRANCESCH, després TANETA. Vindrà de la esquerra.

FRANCESCH

Tot aixó son camándulas, porque no 'ns hem d'entendre.

Pausa.

Si jo tingués malas entranyas en Pólvora ja estaria denunciat al Gobernador: porque ell és la causa de tot, ell. Y la Taneta ja sería la meva dona .. Ella!

TANETA, vol anar á la maquina.

(Tinch de parlar al pare) Pare!

FRANCESCH

No hi es á la máquina.

TANETA, vol entornarsen.

Donchs...

FRANCESCH

Escolta Ara no 'ns sent ningú. Que no m' estimas, digas?

TANETA

Tant si jo vuy com no t' haig d' estimar. Tu ho has fet de manera que no t' pogués deixar, Francesch, qué 'm tens lligada més fort que no pas ab cadenas.

FRANCESCH

Aixó es de tant que t' vuy, ho sents? Si no t' estimés tant no hauria perdut lo seny; be ho saps tu prou, Taneta.

TANETA

Si tan m' haguessis estimat, avans de perdre 'l seny com dius, t' haurias casat ab mi.

FRANCESCH

Ja tu ho saps que m' hi vuy casar; y tot seguit.

TANETA

Ara si que ho vols, perque ara m' estimas; pero quan me vas enganyar no hi veyas en mi sino una pobre, y ab una pobre un majordom no s' hi casa. Ah, si jo pogués tornar á ser lo qu' era t' deixaria perque t' consumisses de rabia!

FRANCESCH

Tot aixó es cert, Taneta, veus? t' ho confesso. Pero qué hi vols fer: deixemho corre lo qu' ha estat, que ara, tu mateixa ho dius, ara t' estimo de totes veras. Y més que ningú al mon, Taneta.

TANETA

Més que ningú al mon no: que 'l Marcó m' estima més que tu, ho sents, més que tu!

FRANCESCH

No m' ho tornis á dir. Si ell t' hagués estimat...

TANETA

Ves si m' estimava que m' ha tractat com si jo fos una santa, y tu!... Me deyas qu' estavas boig per mi!... Y encara no ho sé com ho vas fer per enganyarme. Ets un lladre, Francesch!

FRANCESCH

Lladre ho vaig ser igual aquell dia, y alashoras no m' ho deyas d' aquesta manera, Taneta.

TANETA

Y encara gosarás á dir!...

FRANCESCH

Si; no m' ho deyas d' aquesta manera, porque alashoras ja no hi pensavas ab el Marcó; y ara l' has tornat á veure y te'l tornas á estimar. Négamho que te l' estimas á aqueix home.

TANETA

Quan era tant lluny me semblava que s' havia mort, y al tornar-lo á veure m' he trobat que la morta era jo. Pobreta de mi! Desventurada! Ja tu ho saps que no m' hi puch casar ab en Marcó, que l' enganyaria.

FRANCESCH

Donchs sigas d' un cop la meva dona y 'm veurás felís, Tanet.; porque jo no visch, porque jo tinch odi á tot y á tothom, y fins no sé qué 'm faig ab las cosas de la fábrica mentres ell siga aquí fora!

TANETA

Encara es aquí en Marcó? Oh Deu meu! Donchs que no s' ha amagat? Que no s' ha entornat á Fransa?

FRANCESCH

Y ab quina compassió que ho dius aixó! Ira de Deu, jo no puch sentirho!

TANETA

Si que n' hi tinch, si, de compassió; y perque n' hi tinch tanta, encare que 'l pare ó tu 'm matessis li diria á 'n Marcó que me l' estimo. Y no seré la teva dona, ni voldré tant sols que me 'n parlis fins que ell torni á ser ben lluny. Tant de bó fos en un lloch en que may de la vida sapigués que jo l' he enganyat per un altre!

FRANCESCH, agafantla per un bras.

Tu te l' estimas! Tu te l' estimas encara!

TANETA

Que 'm fas mal! Déixam.

En aquest moment se 'n adonan de que en Gori obre la porta de la màquina.

FRANCESCH

Jo l' haig de perdre á 'n Marcó.

TANETA

No, Francesch!

FRANCESCH

Lo perdré, perque m' hi va la vida.

TANETA

Francesch!

En Francesch surt per la esquerra.

ESCENA V

TANETA, GORI que cau assentat plorant,

GORI

Deu meu, quina desgracia.

TANETA

Avi, correu. Salveu á n' en Marcó qu' es aquí fora!

GORI

Reyna santíssima!

TANETA

Qué teniu, avi? De qué ploreu?

GORI

Que jo era allí, Taneta. Que jo era allí, y tot ho sentia.

TANETA, cubrintse la cara.

Ah!

GORI, plorant.

Pobre filleta meva! Pero, desventurada!.. S' han acabat las mevas alegrías! Aqueix Francesch!..

Amenassant cap á la porta.

TANETA

Per l' amor de Deu. Ni una paraula al pare!

GORI

No, Taneta, no, que 't mataria 'l teu pare. Y diuen de 'n Pólvora. Si Deu te de castigarlos á tots perque maltractan á aquest pobre xicot.

TANETA

Salvéulo, avi; que 'l matarán!..

GORI

Y com, Taneta!

TANETA

Que 'm sacrificuin á mi y 'm farán contenta.

GORI

Jo á qui voldría per ferlo malbé es á aqueix poca vergonya de 'n Francesch. Pillo, més que pillo!

TANETA

Calleu! Lo Pare!

ESCENA VI

TOMÁS, TANETA, GORI.

En Tomás ve de la dreta: te por de que 'n Marcó 's trobi ab la Taneta.

TOMÁS

Noya, vesten d'aquí al moment. Vos, pare, aneu-sen ab ella.

La Taneta se 'n va per la esquerra. En Tomás aconsegueix á 'n Gori prop de la mateixa porta y l'atura.

Ah! Per res del mon no consentiu que la Taneta surti avuy de la fàbrica. Menjarem aquí dintre 'ls pochs que hi som. Depressa.

GORI

Qué hi ha dels de fora?

TOMÁS

En porto dos que parlarán á n' en Francesch per
tots los altres. Que la noya no 'ls veja.

GORI

Qui son?

TOMÁS

Han volgut de totas passadas que fossin ells. Jo
m' he resistit, pero...

GORI

Be: qui son?

TOMÁS

Qui voleu que sigan: en Toni y en Marcó que aquí
no hi ve á compondre res. Ells ho han volgut...

GORI

Jo l' haig de veure á n' en Marcó.

TOMÁS

Pare, 'm comprometeu.

GORI

Es que ..

TOMÁS

Sortiu! Depressa.

GORI, se 'n va roudinant per la esquerra.
Malviatje en Francesch y...

ESCENA VII

TOMÁS y MARCÓ y TONI. Venen de la dreta.

TOMÁS

Veniu; y no us mogueu d'aquí, encara que 'n Francesch trigui.

TONI

Aneu.

TOMÁS

(Ja m' empenedeixo d' haverlos portat. Ja veurás, per estar mes segúr tanco.)

Se 'n va per la esquerra tancant la porta.

TONI

Te: 'ns ha tancat. Y ara dígam, qué 'n treus de venir aquí?

MARCÓ

Vuy estar aprop d' ella, vuy véurela y parlarli; y no sé com será, més yo avuy li parlaré aquí dintre.

TONI

Veurás, seyemhi.

MARCÓ

Quins recorts que tinch d' aquesta casa! Y sobre tot quins recorts d' allí á la máquina!

TONI

Batua, si 'n tenim! Aquí 'ns vam coneixer tu y jo!
• Sabs? Si sembla qu' era ahir!

MARCÓ, sense ferli cas.

Aquí la vaig conèixer á ella! Jo era 'l baylet de la máquina, 'l nap buf, que 'm deyan Dormía sobre 'l carbó; y, alashoras tenia 'l cos tot negre: are hi tinch l' ánima. Qui hi fos en aquell temps!

TONI

Tant que jugavam los diumenjes, oy?

Riu en Toni.

Lo primer dia ja 'm vas fer un trench, aquí. Toca, que encare s' hi coneix, toca.

MARCÓ

Aquí venía ella. Era aixís, menuda!.. Si la veig entrar per aquella porta; ab unas faldillas blavas, la corona bruta y tota riallera, espartenyetas á la embrolla, y 'ls peuhets sense mitjas que de través se li escapavan. Venía cada matí ab una llesca de pá sucada ab miste'a, y me 'n donava una engruna, y era bona que hi cantavan los ángels. Jo la duya á collbe per tota aquesta sala, y ella 'm cridava mé, mé!.. y tornavam á comensar y mé, mé, Marcó, mé, agafant-me per riendas las orellas. Y si haguessis vist com reya!.. A mi 'm feya mal d' alló més, pero també reya!

TONI, Rihent,

Y pesava, eh?

MARCÓ

Pesar? Duya ab una ma un cabás de carbó, sense reposar ni gota: ves si no hi hauría dut á n' ella encara que fos tota la vida!

Pausa.

Y aquí vam creixer; y aquí sense dírnocho may ens estimavam. Y 'ns estimavam, sí, alashoras d' altra

manera; porque avans no 'ns feya res de que son pare 'ns trobés plegats, y després al veurel venir fugíam. Un dia me van treure d' aquí per posarme als telers y aquella va ser la primera vegada qu' he patit en ma vida.

TONI

Malviatje!

MARCÓ, rihent al pensarho.

Un cop... Ja jo era grandassot, va ser aixís com dos anys avans de lo de la huelga. Vetaquí que li compro una soguilla á la Taneta. No era d' or, qu' era de plata, pero tot lo que 's veyá sí que ho era d' or. Y al sortir de la fàbrica, que devegadas ella 's feya la ressaguera y jo també, li vaig donar ab la capsa. Y ella, com una cirera, que alashoras sempre s' hi tornava, fica dos ditets á la capsa y al tréurels ab la soguilla, que se li estenia tota lluhenta com un rajol de vi blanch, ella que de cop la deixa anar dintre mitj espantada, pero contenta de que li regalés. Si jo la coneixía! Are no la conech quan m' enganya.

TONI

Ja tens rahó, batua!

MARCÓ

Y allavors ella que 'm va dir. Te, Marcó, te: aixó val massa. Jo que, veurás, prenh la soguilla, la nuo pels dos caps, y quan ella se 'n va adonar ja se la va trobar al coll. Deya que no la volía, y ja 's va cuytar, ja, á treure las puntas del mocador del cap que li havían quedat dintre. Y alashoras, Toni, alashoras li vaig fer un petó, que feya dias que hi pensava: com ho farás per ferli un petó á la Taneta?

TONI, rientra.

Un petó. Un petó no més?

MARCÓ

Toni, tu no hi creus gayre en sants; jo tampoch: pero en ella si que hi creya.

TONI

Malviatje 'l mon! Si jo 't pogués fer felís!... Qué vols que fassi? Vols que mati á 'n Francesch? Ho vols?

MARCÓ

Jo no li puch voler cap mal. Ja ho saps: sa mare 'm va criar, y aixó será aquí tota la vida.

TONI

No sé com ets: te va criar per diners. Si t' hagués tingut una engruna d' estimació no t' hauria tret may de casa.

MARCÓ

Mira, Toni: tots los borts haurían de neixer morts, que no ho sabrían.

TONI

El que fa un bort!.. Y diuhen de Judas! Escolta, Marcó, germá meu; porque tu si que m' ho ets y molt remés que l' hereu de casa, batua! Me vols fer un favor... tant gros com aquell quan me vas treure del foch?

MARCÓ

No 'l que 'm demanas. Jo d' aquí no 'm mouré fins que torni á parlar ab la Taneta. Vuy saber perque 'm desprecia; que m' ho digui. Si després m'

agafan que 'm portin al pal ó que m' afusellin; al cap d' avall tenen rahó: qui l' ha feta que la pagui.

TONI

A tu no 't farán rés, perque avans jo ab un car-tutxo de la pedrera...

ESCENA VIII

MARCÓ, TONI, FRANCESCH, de l' esquerra.

MARCÓ

En Francesch.

FRANCESCH

(Deu me donga sanch freda). Podeu parlar, qu' estem sols.

TONI

Ja veureu, Francesch, los companys han volgut que 'ls que s' entenguessin ab vos fossim nosaltres mateixos.

FRANCESCH

Si, ja us veig. Encara que aquí... un de vosaltres dos fa molt temps que no treballa á la fàbrica, y no 'm penso que vulga tornarhi.

MARCÓ

A treballar, no. Mes...

TONI

Déixam dir á mí. Ja veureu, Francesch; los companys han volgut... Donchs si, que á la fàbrica hi tornessim tots ó cap.

FRANCESCH

Per aixó no calia que vinguessis. A la fàbrica hi poden tornar tots, avuy, menos un.

TONI

Si: aquest soch jo.

FRANCESCH

Y dich que hi poden tornar avuy, porque demà ja hi posaré altre gent al seu lloch. No serán del poble, pero ells s' ho haurán volgut.

TONI

Ay batua! Donchs que farà la gent d' aquí? Qué 'ls hi donarán á las criaturas?

FRANCESCH

Aixó ells.

TONI

Vaja, Francesch, diguemho clar; la malicia no es contra mí, qu' es contra d' aquest. Per lo de la...

FRANCESCH

Tu esplica als de fora lo que t' he dit y prou.

MARCÓ, contenintse.

Y 's pot saber que diu l' amo de la fàbrica: porque al cap d' avall ell es l' amo aquí.

FRANCESCH

A tu ja 't vaig dir l' altre vespre que no sé qui ets. En Francesch ho diu sense mirarlo. En Marcó fa un moviment contra de 'n Francesch, pero 'n Toni 'l conté.

TONI

Marcó!...

FRANCESCH

Y hem acabat.

Senyalantloshi la porta de la dreta.

MARCÓ

(Calma! Si, calma!)

TONI

Es que... Veuréu.

FRANCESCH

T' he dit que res més. Qu' estém llestos.

Va cap a la porta de la esquerra.

MARCÓ, contenintse, suplicant.

Francesch!

No l' escolta.

Per la teva mare, escolta! Jo la vaig ajudar á ben morir!

En Francesch poch á poch s' atura sense girar la cara.

En aquell moment jo la sostenia als meus brassos: ella m' hi habia dut tantas vegadas!...

En Francesch abaixa 'l cap commogut.

Li vaig tancar los ulls... ab aquesta ma que no vas voler encaixar ab la teva!

En Francesch fa un pas per anarsen.

Un moment! Un!

FRANCESCH, sech, pero impresionat.

Digas. Y acaba.

MARCÓ

Jo no 't vuy aborrir. No: no t' hi tingut may malícia, Francesch. L' altre vetlla 'm vaig cegar per lo que 'm va dir en Toni: m' habiau despreciat tots, y ni ho sé lo que anava á fer! Despres m' ho he ru-

miat y crech que m' enganyava. De segur que m' enganyava. Dígamho tu, Francesch, per la memoria de la teva mare, dígamho! Veritat que no hi ha res entre tu y la Taneta? Qué no te la estimas?

FRANCESCH

Y es aixó lo que volias saber?

MARCÓ

Aixó: y res més.

FRANCESCH

Donchs si que me la estimo. Y ella será la meva dona.

MARCÓ, violent.

Y ella, á tu, que t' estima?

FRANCESCH

Si; perque soch un home honrat!

MARCÓ, exaltantse.

Ments. Te dich que ments!

FRANCESCH

Hem acabat. Afora de la fàbrica!

TONI

Ay batua!

MARCÓ

Qu' hem acabat? Donchs ara no que no hem acabat. D' aquí no m' arrencarán fins que t' ho hagi dit tot, Francesch! Qu' ets un mal home! Que tens sanch de Judas! Que t' has aprofitat, juheu, de la meva desgracia per guanyarli 'l cor al pare de la Taneta, y potser lo d' ella mateixa!

FRANCESCH

Sou dos contra un: pots fer lo valent.

TONI

Que us heu pensat!

MARCÓ

Déixal: está fet á manar y no á que li plantin cara.
Es lo gos peter del amo que borda als que fugen.

FRANCESCH, cridant.

Tomás!

MARCÓ

No, d'aquí no te n'anirás. Me tens d'escoltar encare que 't moris de rabia! La Taneta es meva! Qu'ella á mi 'm vol, á mi! 'M sents?

En Marcó l' ha agafat pel bras.

Y primer ens caurá 'l cel assobre que ser ella la teva dona! Ira de Deu! Te 'n rius?

TONI

Déixal, Marcó.

MARCÓ

Te 'n rius? Jo 't prometo que t' haig d'amargar la vida. Y á ella no li parlarás més, may més! que jo t' ho mano; 'm sents? Y si jo sé que li parlas, com hi ha mon, Francesch, que t' arrencaré l' ànima.

En Marcó li ha dit tot aixó tenintlo agafat pel gech.

FRANCESCH, frel, irònic.

Potser me clavarás un tiro com al civil.

En Marcó 's cubreix la cara ab las mans. Aterrat.

TONI

(Malas entranyas!)

FRANCESCH

Tomás! Tomás!

Entra en Tomás de la esquerra.

Enduyéussels fora.

TOMÁS

Aném.

TONI

Marcó.

En Marcó com si sortís d' un sonni al sentir á en Toni que 'l crida.
Aquest y en Tomás se 'l van enduyent cap á la dreta mitj per
fora, procurant calmarlo mentres que 'u Marcó va exaltantse.

MARCÓ

Si, aném, aném. Y ja hi tornarem, Toni, aquí
dintre. Y veurém alashoras, tu, Francesch, si 'm gi-
rarás la cara, y qué 'm respondrás d' ella.

TOMÁS, ofès.

Surt, depressa!

MARCÓ

D' ella! qu' es tota meva, meva; perque jo no te
la he donada! Lladre! Brétol! Lladre! Lladre!

Las últimas paraulas d' en Marco fora ja de la escena.

ESCENA IX

FRANCESCH, després GORI, MINGUET y altre cop TOMÁS.

FRANCESCH

Si no me 'l treuhén del devant jo no m' aguanto
ý faig una bogeria. Gori!

Cridant.

Ves de qué ha servit aixó. Sembla mentida que me 'ls hagi portat lo mateix Tomás.

GORI, ab odi.

Qué es á mi que 'm cridas?

FRANCESCH

Si, á vos. Aneu á trobar á la Taneta, y diguéuli de part meva...

GORI, furios.

A la Taneta! .

Contenintse.

Jo no me 'n cuydo de las donas.

FRANCESCH

Que avuy no surti de la fábrica per res del mon.

GORI

Aixó ja li ha manat son pare, que á ell li toca.
(Poca vergonya.)

MINGUET, esquerra.

He deixat lo teler, Francesch, per dirvos que á fora cridan molt, y amenassan; y tinch por que 'n fassin una.

FRANCESCH

A fora que fassin lo que vulguin. Entórnaten al teu lloch.

GORI

(Pillo, més que pillo.)

Se 'n va per la dreta. Tornará ab en Tomás.

MINGUET

Es que... s' hi hauría de posar remey en aixó; m' entenéu? Perque hi ha interessos de per mitj...

FRANCESCH

Al amo no li fa res perjudicarse quan te rahó.

MINGUET

Es que us ho torno á dir que hi ha interessos compromesos.

FRANCESCH

Pero á tu qué 't fa si traballas?

MINGUET

Si: y l' envelat, y 'ls músichs y 'ls trons: es que jo n' he sortit corresponsable.

FRANCESCH

Déixam en pau.

MINGUET

Y n' hi ha molts del carrer que están á la llista dels balladors.

Mitj plorant.

Torna per la dreta en Tomás seguit de 'n Gori.

TOMÁS

Res; que s' han envalentonat tots aquells xicots contra tu y contra tots los que treballan; y com que s' pensan que has fet entrar armas, tinch por que s' fiquin á la fàbrica.

FRANCESCH

Lo qu' es per forsa que no ho probin que hi deixarán la pell!

MINGUET

Y si..., y s' hi posessim un pedás?..

Remor á fora. Llunyà.

FRANCESCH

Cóm está la porta?

TOMÁS

Ab la barra posada. Guardantla hi ha alguns homes.

FRANCESCH á en Minguet.

Tu volías ballar: ja ballarém, espérat. Veniu!

En Francesch desde la porta esquerra ha cridat als obrers.

GORI á en Tomás.

Es un mal home. Ja ho sé jo: per aquestas.

Besant la creu que fa ab dos dits.

TOMÁS

Pare, per Deu!

ESCENA X

FRANCESCH, GORI, TOMÁS, MINGUET, VILETA
y OBRERS, molt pochs.

VILETA

Se 'ns crida?

FRANCESCH

Si, companys. Aquells tarambanas del carrer volen entrar per forsa, y aixó no ho hem de consentir, porque á las bonas ja la troban la porta oberta. Ab aixó anéu al meu despaig que hi ha algunas armas, y guardéume la fábrica. Jo us la encomano. Los obrers ab en Vileta enrahonan entre ells. En Minguet parla sol.

MINGUET

(Jo no 'n vuy, que si 'n tocava un...)

VILETA

Ja veuréu, Francesch, venir al treball si, y fins privárloshi la entrada ab los punys, que no desdirán, oy companys? Mes anar á tiros ab ells que son del nostre bras...

OBRERS

No, no! Aixó no!

FRANCESCH

Es que no ho son ara companys vostres: son enemics de vostre treball, del pá de vostres fills! Les obrers enrahonan entre ells ab en Minguet y en Vileta.

GORI, ab intenció á n' en Francesch.

A mi dónamel un fusell que jo 't prometo que 'm servirà contra un poca vergonya que jo sé.

Se sent un tiro lluny. Xiscles de dona dintre, esquerra.

FRANCESCH

Qué es aixó?

TOMÁS

Han tirat.

ESCENA XI

TANETA, GORI, TOMÁS, FRANCESCH, MINGUET, VILETA, OBRERS Y OBRERAS. La Taneta y las obreras venen de la porta de la esquerra.

TANETA

Pegan contra la porta! Cridan!

FRANCESCH

Anemhi, companys!

Van sortint tots los homes menos en Gori, per la porta de la dreta.

TOMÁS

Taneta, no 't moguis d' aquí ab lo pare: y vosaltres tampoch.

Per las obreras.

MINGUET. Qu' es l' últim de sortir.

(Si 'n cau un de la llista ja he cobrat). Ep, no tiréu! No tiréu!

GORI, A las donas.

No tingueu por, que jo soch aquí.

TANETA

Avi, 'ls hem vist per una reixa y quínas caras!.. Las gorras endarrera y 'ls cabells als ulls!

GORI

Sembla mentida! Y tot per una tòssuderia d' aqueix Francesch.

Remors llunyans sempre a la banda dreta.

~~Remors llunyans sempre a la banda dreta.~~
Sentiu com cridan?

TANETA

No 'ns deixeu, avi!

GORI

Jo 'm penso que fan caure la porta!

TANETA

Potsèr ja son dintre!

~~Remors llunyans sempre a la banda dreta.~~
Amparéunos, Senyor!

TANETA

Avi, que va ab ells en Marcó?

GORI

Es clar que hi va.

TANETA

Que no 'm veja avi, per amor de Deu!

Van á entrar! Venen!

Las obreras ab la Taneta cridan y xisclan acostantse tolas.

MINGUET, desde dins.

No tireu!

La remor de fora creix.

VILETA, que ve de la dreta.

Estém perduts! Un d'aquí ha disparat y ha ferit á una dona y s' han posat furiosos contra nosaltres. Cridan que 'ns hem venut. Ja son aquí!

MINGUET, ve cridant.

No tjréu! Han fet saltar lo pany de la porta y la barra es á trossos.

Venen corrent tres trevalladors de la fabrica. En Tomás y en Francesch no 's presentan.

VILETA

Tothom aquí. Aquesta gent s' ha tornat boja.

TANETA

Avi!

En Gori fa ficar á homes y donas en lo cuarto de la m:quina tant cant al final de la escena per dintre.

GORI

Fiquéuse aquí dintre. Passeu! Passeu!

MINGUET

Y las donas que résin.

GORI

(A mi que 'm farán. Si tenen rahó contra del pillo).

VILETA

Ja son aquí.

MINGUET

Tanqueu!

ESCENA XII

MARCO, TONI, ELOY, RAMON y molts obrers de la huelga.
 En Marcó va al mitj del grupo; no se 'l te de veure fins que
 enrahoni. Després GORI, MINGUET, VILETA, OBRERS
 Y OBRERAS.

TONI

Per aquí! Per aquí!

RAMON

No hi son.

ELOY

Son aquí dintre tots.

RAMON

Ja 'ls he sentit.

TONI

Que caigui la porta. Tots! Noys, ánimo!

ELOY

Fem caure l' embá! Que caigui!

Uns pegan ab eynas a la porta, altres al emba.

RAMON

Va! Fort!

ELOY

Fort!

Las donas xisclan dintre.

TONI

Ja ha saltat un mahó. Piqueu!

RAMON

Tots á la una. Vá!

Cau l' embà y després també cau la porta cap á dintre

MINGUET, de dintre.

No tireu! No tireu!

TONI

Tots á dins. A n' ells!

MARCÓ

No! Aturéuvos: aquí dintre hi ha germans. Fora malícias! Sortiu, germans!

Surlen los obrers tancats. Devant en Vileta que s' abraça á en Marcó. Tots s' abraçan.

VILETA

Es en Pólvora!

GORI

Fills meus! Fills meus!

MARCÓ

Aixís: germans sempre.

TONI

Hont es en Francesch.

MINGUET

No hi es aquí.

ELOY

Busquemlo.

RAMON

Aném, minyons!

VILETA

Tots junts.

GORI

Escolteu!

No l' escoltau.

RAMON

Las donas á casa.

MINGUET

Jo me 'n encarrego. Depressa. Surtiu.

A las donas.

ELOY

Anem!

RAMON

Que ningú s' aturi!

Las últimas paradas ja fora de la escena. Per la dreta las donas y en Minguet. Per la esquerra 'ls homes en gran confusió. Molta vida entre 'ls comparsas fins sent fora de la escena. Se sent com s' allunyan y per últim silenci absolut.

ESCENA XIII

TANETA, després MARCÓ. Ve de la esquerra y tanca la porta al venir a la Taneta.

TANETA

No m' ha vist en Marcó. Quín patir més etern aquí dintre! Tinch por per la vida de 'n Francesch,

y més encara tinch por per en Marcó, que l' agafaran. Venen. Deu meu qu' es ell!

MARCÓ

Taneta!

TANETA

Fuig! Fuig per caritat!

MARCÓ

Te faig por? Vesten, ves; jo no te 'n privo. La meva llibertat s' acaba: la guardia civil ho sap que soch aquí y ve á buscarme.

TANETA

Ah! Jo no 't deixo, no!

MARCÓ

Donchs fugim plegats. Vina, vina.

TANETA

Ahónt, Deu meu!

MARCÓ

Ahont serás meva: la meva esposa.

TANETA

Ah! No 't puch seguir. May! May!

MARCÓ

Taneta, per qué?

TANETA

Perque no puch ser teva. Perque soch morta per tu!

MARCÓ

Qu' has dit!

TANETA

Que jo t' he enganyat, Marcó. Aborreixme. Deixam.

MARCÓ, ab energia creixent.

Que tu m' has enganyat. Parla, si, parla!

TANETA

Jo puch morir ab tu: ser la teva esposa no, qu' estich perduda!

MARCÓ

Parla, jo vuy que parlis! Digas, digas!

ESCENA XIV

TANETA, MARCÓ y TONI. Ve de la dreta, entornantsen tot seguit per la mateixa porta que tancarà en Marco.

TONI

Marcó, que hem vist la guardia civil!

MARCÓ

Ves! Déixans!

TONI

Qu' es al cap del poble!

MARCÓ

Déixans! Ben sols aquí! Vuy viure! Ara vuy viure! Taneta!

TANETA

No, jo á tu no t' ho puch dir. Ah, no!

MARCÓ

Que no pots ser la meva dona! Qu' estás perduda per mil

TANETA

Sí, jo! Que soch d' un altre! Qu' he sigut tota d' un altre home!

MARCÓ

De 'n Francesch! Ah!

TANETA

Si: mátam, Marcó.

La Taneta s' hi abraça plorant, en Marcó la reixassa.

MARCÓ

Y cóm escupirli tot aquest odi á la cara!

En Marcó arrenca en plor en mitj de sa desesperació y sa ira. La Taneta sanglota tapantse la cara ab las mans.

Ah, que soch desgraciat! Tot lo qu' estimava al mon, tot ho he perdut per sempre! Perque ella y jo no acabárem aquí dins la vida! Teníam por d' aqueixa máquina. Així hagués reventat y 'ns hagués fet trossos!

TANETA

Marcó, Marcó, mátam!

MARCÓ

Ah! Tu voldrías morir?

TANETA

Sí; ab tu: porque t' estimo.

La Taneta s' abraça á 'n Marcó. Aquest se desfà de sos brassos y corre á la máquina. A cops de mall falcia la vàlbula de la caldera, y després tira carbó a la fogayna.

MARCÓ

Siga donchs: morirém. Si la mort la tenim aquí mateix! Mírat: la máquina. Te: ab aquest mall tanco per hont respira. Te, te, te! Ja está falcada la vàlbula.

TANETA

Deu meu! Deu meu!

MARCÓ

Y are carbó. Forsa carbó! Forsa! Que s' afarti.
Carbó! Qué bulli l' aygua y que tot reventi!

TANETA

Qu' has fet, Marcó!

S' ha de sentir bullir la caldera ab remor que vagi creixent sempre.

MARCÓ

Miram: si estich alegre! Si torném á ser dos nens!
Jo 't deya: allá hi ha un jégant que pateix, pateix!..
Si un instant no respirés faría trossos la presó y 'ns
mataría. Donchs mira, he tancat l' espirall y 'l je-
gant se recargola á dintre. Foch, foch, Taneta! No
respira, no! Lo sents, com se cargola?

TANETA

Ab tu, Marcó! No 'm deixis!

MARCÓ

No, no: may més. Aquí obrírem los ulls, aquí 'ls
tancarém per sempre.

TANETA

Y tu tot m' ho perdonas?

MARCÓ

Jo sols sé que t' estimo!

TOMÁS, de la porta esquerra.

Obriu!

TANETA

Venen!

TOMÁS, id.

Filla meva!

MARCÓ

Sents com bull la caldera? Sents?

TANETA

Lo pare!

MARCÓ

Jo t' estimo! T' estimo!

VEU DE LA DRETA

Obriu en nom de la llei!

MARCÓ

Y aqueix foch! Com no salta feta trossos!

TANETA

Marcó, jo 'm moro!

TOMÁS

Obriu!

Trucan á las portas volentlas obrir per forsa.

MARCÓ, arrossegantla en sos brassos, desmayada, cap á la caldera.

Aixís jo la duya per aquesta sala. Més, més, Marcó, més! Van á caure las portas! Com no reventa tot. Reira de Deu! Va! Va! Aquest foch del infern! Va!

ESCENA XV

TANETA, MARCÓ, TONI, FRANCÉSCH, TOMÁS, GORI, MINGUET, ELOY, VILETA, RAMON, CIVILS Y OBRERS.

Cau de primer la porta de la dreta; després s' obre la de la esque-

rra. Per la porta de la dreta entran per lo següent orde: Toni, Francesch y Civils: per la de la esquerra Tomas, Gori, Eloy, Vileta, Ramon y Minguet. Los demés obrers guaytan per las duas portas sens avansar en la escena y sense cridar per lo terror.

TONI

Fuig, Marcó!

FRANCESCH

Es allá: agaféulo!

MARCÓ

Volém morir: enrrera tothom! Enrrera!

La guardia civil s'apodera de 'n Marcó que lluyta ab ella, resistentse. Al mateix temps en Tomás ha rebut en sos brassos a la Taneta desmayada.

TOMÁS

Filla meva! La meva filla!

FRANCESCH

Apagueu 'l carbó! Depressa!

En Vileta y l' Eloy corren á treure 'l carbó encés de la fogayna. En Ramon corre a la máquina obrint á cops de mall la valbula.

TOMÁS

Desvaporeu la caldera! La válvula! Ara!

GORI, per la Taneta.

Un cubriment de cor.

MARCÓ

Taneta! Adeu, Taneta!

Al dir «Ara» en Tomas s'ha de sentir lo xisele de la caldera qual valbula ha romput en Ramon á cops de mall, omplintse rápidamente l'escena de vapor: al véureho satisfaccio dels obrers ben marcada. Al caure 'l teló hi haura la Taneta desmayada al mitj de la escena als brassos de son pare y de 'n Gori mentres los civils s'enduenen á la forsa á 'n Marcó.

ACTE TERCER

A la esquerra, en primer terme, la entrada d' un carrer; en segon terme una portalada molt gran que figura conduhir al pati de la fàbrica y á la entrada de la portería; en tercer terme una porteta que dona al hort d' aquesta. A la dreta, la entrada d' un carrer veyentse la part de darrera de la primera casa. Al mitj un camí entre parets d' horts. Al fons, per damunt de las parets lo conjunt del poble. Se te de comprendre que la fàbrica está colocada al extrém de la població. Ha comensat á fosquejar. Un fanal en la portalada de la fàbrica. A la escena no hi haurá cap més porta que la de la fàbrica y la petita de la portería.

ESCENA PRIMERA

GORI, VILETA, RAMON, prenent la fresca.

RAMON

Ves qui 'ns ho havia de dir ara fa dos mesos que ab pau y alegrí la celebressim la festa major.

VILETA

Encara no hi som per aixó.

RAMON

Som á la vigilia que casi es lo mateix.

GORI

Donchs jo d' aixó no 'n diré may festa major. La festa major lo dia del sant; y prou.

RAMON

Si; la podíam fer aquell dia, ab la huelga assóbre. Ja ha fet be, ja 'l senyor Rector de passarla al dia de demá.

VILETA

Ara tot son alegrías.

GORI

Donchs jo no m' hi confronto, que aixó es ferli una mala partida al nostre pobret Sant Joan; que massa temps se l' espera, l' ofici y 'l sermó... y endemés.

RAMON

Y be, qué fan los nuvis?

GORI

Lo que tothom faría que s' hi trobés; esperar l' hora ab alegría, vetho aquí.

VILETA

Aixó en Francesch. En quant á la Taneta, val á dirho...

GORI, cremat.

Igual qu' ell.

VILETA, bariantsen.

Si, aném...

RAMON

Tu ab aixó no t' hi fiquis. Si 's casan senyal que s portan voluntat. Oy Gori?

GORI

Aquest minyó ho entén.

VILETA

Y de 'n Pólvora, qué tenim?

GORI

Lo pobre allá á ciutat, qué 'm penso que li demanarán la última pena.

VILETA

Y ben net qu' es l' última; perque després que 'l matin ja li poden anar al darrera ab una altra. Per aixó Deu 'ns enguart, ey!

GORI

Veurás: ab aquestas cosas no vuy bromas. Sou una joventut que tot vos ho tiréu á la esquena: y d' aixó ve 'l mal. Jo al meu temps...

VILETA

Be: al vostre temps no hi havía máquinas.

GORI, cremanlse.

Pero filávam més prim. Vetho aquí.

VILETA

Si ja ho sabém, Gori. Lo que feyau alashoras los obrers era cantar los goigs de Sant Prim. Ves si us vestiau com nosaltres, y puro y café 'ls diumenges.

GORI

Donchs no diheu qu' estéu tan malament? Quí 'ls entén á n' aquestos!

RAMON

Veuréu: nosaltres no ho estém de malament; sino que voldríam que tothom estés bé.

GORI

Si, 'ls pagesos: d' ells si que no us enrecordéu gens ni gota.

Prou, que 'ns enrecordém.

Es que nosaltres voldríam aquells temps en que l' amo, m' entenéu? més qu' amo era company del treballador: aixó ho sé pe'l pare. Diu qu' ell, l' amo vivía al poble, y collava tant ab las nostras alegrías com ab las nostras penas. Si 'l pare, quan era xich, xich, havia jugat cent cops ab lo fill del amo; y feyan baca de rodolins y balas, y anava ab ell á estudi... Y ara al amo ab prou feynas li coneixém la cara. Ve un cop ó dos al any, á ensenyar la fàbrica á unas senyorassas que la farúm dels telers las fa estossegar y tornar-se grogas... Preguntéuli al amo 'l nom de cap de nosaltres. Si... per márfegas.

GORI

Alto; que en aixó tens rahó que 't sobra. Quan se va enmalaltir la de casa, saps qui venía cada vetlla al capsal del llit? Donchs hi venía la muller del amo. Alló era tota una senyora. Fayenta!... Per aixó ha-guessis vist quan se va morir quína consternació al poble!

RAMON

Ho veyéu donchs?

GORI

Si, be: pero ara ni ells son ells, ni nosaltres som nosaltres.

ESCENA II

GORI, VILETA, RAMON MINGUET, ELOY, HOMES Y
QUITXALLA. Venen de la esquerra.

MINGUET

No us atureu, noys, que farém tart. Ja deuen ser
als quatre camins.

ELOY

Y que son uns musichs de primera. Oy, Minguet?

MINGUET

De patent, noys. Sobre tot lo flauta. Qué la refi-
la!.. Ja veuréu quins solos.

GORI

Hont aneu, minyons?

MINGUET

A rebre 'ls musichs. Y allòtjarlos, que ja tinch la
llista de las casas. Tu, Vileta t' endurás lo clarinet.

VILETA

Si tinch forasters.

MINGUET

Mírat, jo 'm quedo 'l violí.

ELOY

Y 'l cornetí es per casa.

MINGUET

A casa vostra, Gori, us fem franch de músich.
Prou feyna teniu ab los núvis.

ELOY, irònic.

Per qué 's casan al vespre?

GORI

Perque demà pujará l' amo y 'n Francesch tindrà feyna ab ell tot lo día.

ELOY, irònic.

A n' á mí m' han dit qu' era la Taneta que 's volía casar á las foscas.

GORI

Hi ha molts llenguts al poble: y tu 'l primer.

MINGUET

Eloy, no t' emboliquis. Ja veurás lo flauta: un cop refilant va aguantar l' alé un' hora. Ápala, depressa.

ELOY

Viva en Minguet!

VILETA

Anemhi!

RAMON

Te; si 'ls musichs ja son aquí!

MINGUET

Viva!

ESCENA III

GORI, MINGUET, ELOY, VILETA, RAMON, obrers, musichs y criaturas. Los musichs arriban de la dreta.

VILETA

Apala, noys!

MINGUET

Míratels com suan!

ELOY

Si ja 'm sembla que ballo!

MINGUET

El que te més bufera de tots los musichs es lo flauta. Oy flauta? Com vos diheu?

FLAUTA

Joan Lladons.

VILETA

Ca; per bufera 'l cornetí.

MINGUET

Ho veus? Donchs t' erras. Qué t' hi jugas que t' erras? Lo vent de la flauta, m' entens? es més vent que 'l vent del cornetí. Oy flauta?

FLAUTA

Lladons.

MINGUET, á un musich.

Vos anéu ab l' Eloy que te bona taula. Que 'l tractis de primera.

ELOY

Aném.

RAMON

Viva, noy!

MINGUET

Estich tant content que á cada punt poso pell de gallina.

RAMON

A casa n' hem mort tres de gallinas.

· MINGUET

Donchs, veurás, empórtaten al flauta.

FLAUTA, ofés.

Lladons.

Saragata de tothom fins que son lluny de la escena.

· MINGUET

Esperéuse! Ara á menjar un bossí y després á la cercavila y á la serenata del alcalde. Aném seguint y colocarém als altres.

Se 'n van per la esquerra.

ESCENA IV

GORI després TONI.

GORI

Santa joventut! Ja 'ls hi ballan las camas! Ara ja haurán tocat set horas. D' aquí á una estona 'l Francesch será aquí de ciutat, y cap á la iglesia. Ja 'ls hi voldría tenir casats Mare de Deu!

TONI

Salut, Gori.

GORI

D' hont surts, minyó?

TONI

De casa.

GORI

Hont rediantre 't ficas? No se 't veu en lloch.

TONI

Travallo á la pedrera del pare. Com que no 'm va-reu voler á la fàbrica...

GORI

Per mi, fill... Si jo manés la tindrías oberta á totas horas.

TONI

Sempre m' ho vaig pensar que jo serfa 'l sacrificat. Sino que encara no som hont aném: en Francesch l' ha guanyada la huelga, pero jo encara piulo. Lo pobre Marcó si qu' ha fet á tots: y aixó també ho te sobre la consciencia 'l pillastre de 'n Francesch, qu' ell ho va xerrar á la guardia civil.

GORI

No, Toni, no ho creguis. Ell demaná á la guardia civil que li amparés la fàbrica, y res més. Tant cert com los Evangelis.

TONI

Bueno, bueno: que 's casi y se la campí; jo també me la campo á la pedrera.

GORI

Així m' agrada; que hi estiguis de gust.

TONI

Prou que hi estich de gust, batua! Mireuse: prenc la barrina y pico que no desdich; perque senderi no 'n tinch gayre pero braó més que 'n Prim. Y un cop fet lo forat á la roca viva, prenc lo cartutxo, y li entatxono d' un ayre! Va per en Francesch, jo 'm dich calanthi la metxa; y si vejesseu com rebufa la montanya y saltan las pedras! Batua, no més hi manca una cosa: que 'n Francesch siga assobre!

GORI

Aném, aném. Déixat de caborias, y fes com aquells que han passat, que 's diverteixen.

TONI

Si, y en Marcó dintre d' un calabosso. Si 'l veyes-siu, Gori, quina pena us faria!

GORI

Prou me 'n fa d' aquí enfora: com si'm fos fill, vetho aquí.

TONI

Jo, demá, cap á ciutat, y á véurel com cada festa. Mentres qu' ell tinga penas jo no vull cap alegria.

GORI

Donchs si no has de divertirte mentres qu' ell pateixi en tens per molt temps.

ESCENA V

MARCÓ, GORI, TONI.

MARCÓ, del fons.

No gayre; perque avuy acabo la vida.

TONI

Marcó!

GORI

Cóm ets aquí?

MARCÓ, va cap á la fàbrica.

Vinch per en Francesch.

GORI, aturantlo.

Veurás...

MARCÓ

Deixéume passar: l' haig de veure.

GORI

No es á casa: paraula.

MARCÓ

Jo 'l trobaré.

TONI

Ha baixat á ciutat: que jo l' he vist passar. T' ho asseguro.

MARCÓ

Millor: aquí l' espero.

GORI

Y que ho fá que 't trobas aquí? Per qué vens?

TONI

Qué t' han deixat anar, potser?

MARCÓ, ribent feréstich.

A mi? La porta per hont treuhen al assessinos no dona á aquesta vida.

TONI

Marcó, qué hi ha? Parla!

MARCÓ, sarcástich.

Si ja no soch tot sol al mon! Si tinch parents que m' estiman! Escoltéu: la meva casa es més gran, molt més gran que no pas tota aquesta; y en ella no s' hi treballa, no, que s' hi ajeu com al corral las bestias. Toni, quina vida més alegre allí dintre! Tot lo dia s' hi canta y s' hi juga, y cada company conta sas glorias. L' un va robar á son amo, l' altre feya moneda que passava per bona, un altre va matar á un germá, jo... ja ho sabéu: tots de la colla!

Ab emoció creixent.

Y de nit quan los escarsellers dormen, quin aixe-

carse poch á poch tota la parentela! Y apartar la estora podrida; y despres arrencar las rajolas de sota y l' argamassa, y treure la terra, y las pedras, y fargar, fargar fins ab las unglas que rajan sanch, com á táups, com á ratas; y obrir un forat estret y negre... Y despres, escórres per aquell forat, y fugir, fugir, passant l' un darrera l' altre, ab los peus empenyent al qu' es més avall nostre; y despres, claveguera amunt, ala, ala, fins á sortir á la llum, á la vida.

Riu com boig.

Y aquí 'm teniu com si hagués nat duas vegadas. Lo primer cop no ho sé d' hont vaig venir; sols sé que 'm vaig trobar ben sol al mirar enrera. Lo segon cop, quina fator pe 'l camí! Sino qu' ara no 'm trobo tot sol, no: aquesta m' acompanya.

Per un ganivet que ensenya sens obrirlo.

Era d' un germá... d' allá dintre; mirat, encara es bruta de sanch; avans d' anar al pal me l' ha donada.

Cau abatut enbrintse la cara ab las mans.

GORI

¡Pobre xicot!

TONI

Marcó, no 't desesperis, Marcó!

GORI

(Jo no me 'l puch mirar; que 'm trenca 'l cor l' infelis.)

TONI

Veyeu si n' han fet de mal. Batua!

Toni amenassa cap a la casa. En Marcó s' aixeca d' una revolada.

MARCÓ

Eh! Ja ha passat. Ja estich seré un altre vegada.

GORI

Marcó, dónam aqueixa arma.

MARCÓ

Y ara ja hem parlat prou tots tres. Adeu siau.

TONI

Oh, no!

GORI

Y ahont te 'n anirás, fill meu!

MARCÓ

Vos dieu, Gori, que tothom á la terra porta una missió... Vos ja heu enllestit la vostra. Jo ara vaig per la meva. He après molt dintre la presó! Y, mi-réume, estich seré y content com quan ella per aqueixa porteta 'm sortia á veure.

TONI

Marcó, per Deu!

GORI

(Haig de mirar pel Francesch) Abrássam, Marcó, fill meu!

MARCÓ, abrasantshi.

Y fins un altre mon: si 'ls borts en tenen.

GORI

No ho diguis, que...

MARCÓ

Adeu! Adeu siau!

En Marcó s' aparta.

GORI

Toni, vigilal (Que surti en Tomás pel camí de baix á avisar á 'n Francesch. N' hi faria una.)

Se 'n va cap á la porteria.

ESCENA VI

MARCÓ, TONI.

En Marcó torna á acostarse á 'n Toni.

MARCÓ

Toni, dígam: que ja es ella la dona de 'n Francesch?

TONI

No encara.

MARCÓ

Quan será 'l casament? Tu tens de saberho.

TONI

Veurás...

MARCÓ, agafantlo pel bras.

Que quan se casan, te dich.

TONI

Donchs. Aquest vespre.

MARCÓ, molt afectat.

Aquest vespre!

TONI

Qué pillos, eh? Y no valdria més que ara tu 'ls despreciassis.

MARCÓ, tapantli la boca. Ràpit. Mira cap á la porteta.

Calla. Me sembla que la he sentida á n' ella.

Pausa escoltant. Rin després.

Si, ab en Marcó estará pensant. En ell que torni.

En Marcó segueix mirant y escoltant sense fer cas de 'n Toni.

TONI

Veurás, vina ab mí. Fesme aquest favor, home.
No deus haver menjat res en tot lo dia.

MARCÓ, de cop.

Ara 't toca á tu l'anárten. Vésten! Que te'n vagis!

TONI

Es que jo voldria...

MARCÓ, cambiant, ab ansieta.

Si, si, Toni: dígam tot lo que vulgas. Si l'has vista, dígamho. Soch un çobart, Toni, que no voldria saber res d'ella y 'm moro de ganas de que me 'n parlin. L'has vista Toni? Qué t'ha dit? Còntamho!

TONI

Home .. la vaig topar l'altre dia que sortia de rosari, y al véurem se va tornar tota roja.

MARCÓ

Y tu li vas parlar?

TONI

Oy tal. Jo que li faig: Taneta, memorias de 'n Marcó. Aixó era 'l diumenje: no, era ..

MARCÓ

Que 'm matas d'angunia! Còntam!

TONI

Res: que alashoras se va tornar com la cera y 'm va fer que 't digués...

MARCÓ, content.

A mi?

TONI

Que 's voldria morir; sino que Deu no ho volia
qu' ella 's moris Saps?

MARCÓ

(Deu! Deu está aquí!)

Per l' arma que porta en l' infern del gech. Sense treurela.
Y ja t' ho he dit. Tu també, vésten, Toni.

TONI

No: jo no 'm separo de tu.

MARCÓ, molt enérgich.

Sento soroll, márxa!

En Marcó ha corregut cap a la dreta creyent que ve en Francesch.

TONI

Jo estaré vora teu per si ho es en Francesch.

MARCO, id.

Se creuria que tinch pór. Te dich que te 'n vajas!

TONI

Soch ton amich de tota la vida.

MARCÓ

Si no te 'n vas t' apedregó!

TONI

Fesho.

MARCÓ, fora de si.

Jo ja no 'n tinch d' amichs. Jo no tinch ningú. Ni
crech ni espero res fora d' aquest home, d' aquest
lladre! Encara ets aquí! Esperat!

Va á collir una pedra, com si estés boig. Toni ab tristesa.

TONI

Marcó, y per aixó 'm vas salvar la vida?

MARCÓ, enternit.

Toni, vina; company, germá meu!

TONI

Si, germá, germá. Batua!

S' abrassan. Pansa.

MARCÓ, fingint.

Veurás, Toni: tu vols que fugi, pero jo no tinch diners. Tú 'n tindrás?

TONI

A casa, prou.

MARCÓ

Pórtamen. Aquí t' espero.

TONI

No m' enganyas?

MARCÓ

Paraula de que aquí 'm trobarás. Sino que te de ser depressa que hi vasis.

TONI

Hi corro. Soch aquí desseguida.

S' en va pel mitj.

MARCÓ

Ve gent. Que no 'm vegin.

Fuig cap á la dreta, segon terme.

ESCENA VII

MINGUET, ELOY, RAMÓN, OBRERS, MUSICHS, XICOTS.

Venen de la esquerra.

MINGUET

D' aquí arrencarém, minyons. De primer voltarém los carrers y acabat á casa l' alcalde. Y apreteu que hi haurá cocas y mistela. Hont son los altres?

ELOY

Ja som aquí!

MINGUET

No manca pas cap musiche. Cónfats, Ramón. Noys, encenéu las atxas.

Los xicots son encenent las atxas.

RAMÓN

Tots hi son.

MINGUET

Donchs, desseguida, que 's fa tart.

ELOY

Nosaltres los guiarém als musichs.

MINGUET, á un xicot.

Tu, l' atxa ben dreta, que 's gasta.

RAMON

Minguet, que enjegan los musichs?

MINGUET, pegant una clatellada á un xicot.

Esperéuse! T' he dit que no badis: l' atxa ben dreta!

Tu, Ramon, escoltat lo flauta. Músichs, va!
Arrenca la musica y tothom surt pel fons. En Minguet y en Ramon portan al mitj al que toca la flauta mirantse ab gran admiració: van darrera de tothom. La musica s' allunya, apagantse poch á poch.

ESCENA VIII

MARCÓ

Gracias á Deu que estich sol! Ara que vinga des-
pressa en Francesch Y que no pot trigar. Si la nit
que l' home 's casa no te ansia!.. Jo be 'n tindria
en son lloch. En son lloch!

Pausa.

Diu que 's voldria morir, y que no pot perque
Deu no ho vol. A la fi, dona! Després se 'n recor-
dan de Deu; quan pecan no, perque 'l fan com son
ellas: d'estampa de goma, que ab l' alé 'l cargolan
y ab lo mateix alé 'l descargolan: á voluntat. Ab
aquell mateix alé ab que fan petons!.. ab qu' ella
á mí m' ha besat y després ha besat á un altre! Y jo
me la estimo avuy més que avans me la estimava!
No. D'aquí en Francesch no passarà. Ella que l' es-
peri; que li aparie 'l llit per aquest vespre. Que hi
posi las puntas finas, que va comensar á vora meu!
que ell ja hi jeurá, sino que hi jeurá ab los ulls
tancats, xop de sanch de cap á peus; y ella, que hi
puji alashoras al seu costat, y en aquell llit que
s' hi ajegui! que s' hi ajegui!

ESCENA IX

MARCÓ, FRANCESCH, de la dreta.

MARCÓ

En Francesch!

FRANCESCH

(A la fi soch á casa.)

MARCÓ

Alto! Vas á morir.

FRANCESCH, apuntantli 'l revólver.

Aixó tu. Te!

MARCÓ, sentli caure d' un cop de vara.

Fora l' arma! Y ara si la vols, plégala.

Ab la vara alsada.

FRANCESCH

Tu aquí! Qué hi has vingut á fer?

MARCÓ

Ja ho saps: vinch á matarte. Feste enrera! Enrera 't dich!

Sempre amenassantlo. Al ferse enrera, en Marcó plega 'l revólver de 'n terra.

Ara aixó es meu.

FRANCESCH

Segons veig fas com los lladres de camí ral.

MARCÓ

Si; per tu ho faig tot, tot: fins d' assassino: y ara si que ho seré, ara!

FRANCESCH

(Estich perdut)

MARCÓ, per lo revolver.

Si fins aixó es malaguanyat per tu! Si t'hauria d'omplir la cara de verdanchs, y com á un gos matarte á garrotadas!

FRANCESCH, disculpantse.

Veurás: á la Taneta...

MARCÓ

A la Taneta!.. Per mí encara fora una dona honrada. Y per tu, brétol, hont es la honradesa de la Taneta? Hont es? Reira de Deu! Jo la tenia sobre un altar porque vinguessis tu á llessarla al femer de casa teva!

FRANCESCH

Vols escoltar!

MARCÓ

L'has picat com una abella: donchs com ella hi deixarás la vida!

FRANCESCH

Te demano...

MARCÓ

Ni una paraula més. Encomanat á Deu!...

FRANCESCH

Marcó!

Al veure que va á morir va cap á en Marcó.

MARCÓ

T'acostas? Acabém!

FRANCESCH

No!

Al acte que va á disparar en Tomas y un obrer que venen de la dreta li prenen l'arma. Tot molt rapit.

ESCENA X

MARCÓ, FRANCESCH, TOMÁS, OBRERS. Després GORI de la porteta; y per últim TONI, del fons.

TOMÁS, y un obrer contenintlo.

Desgraciat, qué vas á fer?

MARCÓ

Deixéume!

TOMÁS

No!

En aquest moment venen del mitj dos obrers que s'ajuntan al grupo.

MARCÓ

Apartéu-vos!

GORI, surt de la porta petita.

Francesch!

FRANCESCH, anantse'n cap á en Gori.

No sé com s'ha escapat de la justícia.

GORI, á Francesch.

Aném á la fàbrica, corre.

En Francesch y en Gori y 'ls dos obrers se'n entran á la fàbrica.

TOMÁS, á 'n Marcó.

Qué anavas á fer, infelís! Fuig depressa, si encara hi ets á temps.

TONI

Si, Tomás. Jo me l'enduré ben lluny d'aquí, qu'ell m'ho ha promés anàrsen.

En Tomás se 'n va á la fabrica. En Marcó mitj accidentalat està ab lo cap baix, en Toni s' hi acosta.

TOMÁS

(De ben prim se li ha anat al Francesch. Sort que li he pres lo revólver.)

ESCENA XI

MARCÓ, TONI.

TONI

Marcó, Marcó! Qué no 'm coneixes? Soch en Toni.

MARCÓ

Lo Toni? Si que l' ets, si, 'l Toni. Tu 'm vols... y ningú més al mon. Be n' he fet de camí, be n' he posat d' estimació per tot arreu: ningú! ningú! No mes tu sempre! Escolta: si may trobessis una criatureta abandonada al mitj d' un camí, embolicada ab draps com á mí 'm trobáren, bésala, Toni, de primer, y després, no te 'n compadeixis, no, val més que la treguis del mon; y cólgala, Toni, que ningú ho sápig a hont la colgas!

TONI

Qué dius, Marcó? A una criatureta? Aixó may. Me le enduría á casa y me la estimaría com si fos tota meva.

MARCÓ

Si, si; tu ets bo. Jo també ho soch! Si no que jo no serveixo per viure.

TONI

Mírat, lo que convé ara es que no 't tornin á agafar. Saps los diners? Ja 'ls porto.

MARCÓ

Quíns diners?

TONI

M' ha costat molt d' arregarlos, porque 'l pare era á casa. Per aixó he trigat tant. Son porque fugis, home!

MARCÓ

Donchs qué no son teus aqueixos diners?

TONI

Es clar que ho son. Veurás, los porto aquí dintre. N' hi ha uns cuarenta duros. Com qu' era fosch no he pogut contarlos.

Forrellant en las butxacas. Trayentse un cartutxo y ficánsel en una altra butxaca.

No, aixó no ho es; aixó es un cartutxo d' una... altra cosa. Es de... Te 'ls duros.

MARCÓ

Toni, d' hont has pres aqueixos diners?

TONI

Son meus.

MARCÓ

Alsa 'ls ulls. Los has pres de ton pare.

TONI

Jo te 'ls dono.

MARCÓ

Tornals á casa: ahont eran. Desseguida.

TONI

Pero tu has de fugir avans que 't cassin!

MARCÓ, ab exaltació.

Jo d'aquí no puch fugir mentres visca aqueix home. Jo, Toni, voldria á n' ella y á n' ell véurels á trossos, com aqueixos rochs que fas saltar de la pedrera.

TONI, enardintse.

S, si; tu vols que morin tots dos.

Alegria estranya.

Ja m' enrecordo, ja, de que 'm vas salvar d'aquell foch, y que jo encara no t' he pagat aqueix deute tan gros. Pero ara ja t' asseguro!..

MARCÓ, agafantlo pel gech.

Toni, qué vols dir?

TONI

Ca; deixarho corre.

MARCÓ

No, que jo vuy que t' espliquis: digas, Toni.

ESCENA XII

TANETA, MARCÓ, TONI.

La Taneta surt per la porta petita. En Marcó al véurela s' olvida d' en Toni. Aquest se 'n va pel fons de la escena. La Taneta crida a 'n Marcó ab veu oprimida pero resolta: parlan de cop prop de casa d' ella.

TANETA

Marcó!

MARCÓ, ananthi

La Taneta!

TONI

(Y ara á venjar á n' en Marcó. Y que 'l venjaré!)

TANETA, ràpit.

Ja ho sabia que hi serias. Se pensan que m' estich vestin al meu cuarto.

Moviment de 'n Marcó de despreci.

No 'm maleheixis: escoltam de primer. Marcó, jo no puch viure ni un dia més d' aquesta manera.

MARCÓ

Perque t' estimas á 'n Francesch!

Parlän molt concentrat, apassionat y ràpit.

TANETA

Que Nostre Senyor me tanqui 'l cel sino es veritat lo que 't vaig dir dos mesos enrera, quan estava contenta de morir ab tu.

MARCÓ

Si: y ara 't casas ab ell. Pero jo 'l mataré, y á tu Taneta; que jo no ho vuy que sigas d' un altr' home! Deu meu, que ploro com una criatura!

TANETA

Escóltam! Per dó per la Taneta: y encare més. Oh, déixamho dir: perdó pera en Francesch!

En Marco al sentirho pega un bot enrera y 's va a treure 'l ganivet. Ella li corre al darrera y s' hi agafa pel coll.

MARCÓ, com boig.

Ja prou! Malahida sigui l' hora en que 't vaig co-neixer.

TANETA, privantlo de treure 'l ganivet.

Ah!

MARCÓ

Ja tot s' ha acabat!

La Taneta se despren d' ell rapidament y s' agenolla obrintli 'ls brassos.

TANETA

Te donchs. Aquí 'm tens; mátam!

MARCÓ

Ah, sí!

S' atura.

Soch un cobart! Contra d' ella no tinch forsas!
Donchs contra mí mateix.

TANETA

No! Ah!

En Marcó s' atura esglayat pel xiscle d' ella que hi ha corregut resolta.

Sols un instant de vida. Es que tot no t' ho vaig dir aquell dia, perque Deu ho sap prou que jo tot no ho sabia. Marcó, en Francesch te de viure, perque siga jo la seva dona!

Ab veu baixa tocantli ab la boca la orella.

Marcó de la meva ánima, perdó per lo fill meu!

MARCÓ, cubrintse la cara.

Oh!

Pausa.

Tu!.. Taneta!

Pausa.

TANETA, á mitja veu sanglotant.

Vol's matar á son pare? Vols que 'n Francesch no siga 'l meu marit? Un... bort, Deu meu!

A en Marcó li cau 'l ganivet.

MARCÓ, á mitja ven com si ho dignés per ell mateix.

Un bort!... Un altre Marcó llensat al mon!... Y es un fill... de la Taneta, que habia de ser un fill meu! Ah! m' ofego aquí!

Posantse las mans al coll.

Y sento que se m' esqueixan las entranyas!

TANETA

Veus ara perque Deu no ho vol que jo mori? Veus perque 't demano la vida d' aqueix home?

MARCÓ

Ah! Quin esglay! Un cop vaig somiar que 'm moria, y no patia pas com ara!

TANETA

Marcó!.. Pietat!

MARCÓ, de cop resolt.

Adeu! Y pera sempre!

Sense moures.

TANETA, crid d' alegria al veurel cambiat.

Ah!

MARCÓ, auantseu.

Adeu!

TANETA

No! Un instant! Marcó... m' aborreixes?

MARCÓ

T' estimo! T' estimo!

TANETA

Júram que fugirás á Fransa!

MARCÓ

No ho sé! Qué hi fa de mi!..

TANETA

Tocan vuit horas.

Ah!

MARCÓ

Es l' hora: veritat?

TANETA

Sí!

MARCÓ

Ves! Déixam... sol!

TANETA

Marcó, si jo morís... te l' estimaries al fill de las mevas entranyas?

En Marcó al sentirho gira la cara ab repugnancia. Ella afegeix molt trista.

Si 'l veyas sol. . com tu!..

MARCÓ

Si, Taneta; com si ell fos meu!

S' abrassan estretament sentintse 'ls sanglots dels dos. Aixís llarga estona.

GORI, desde dintre.

Taneta!

TANETA

Marcó de la meva vida!

MARCÓ, i'l véurela fugir.

Taneta! Taneta!.. (Tot s' ha acabat per sempre!)

La Taneta entra per la porteta; en Marcó fuig per la dreta. Tot molt ràpid.

ESCENA XIII

VILETA, FRANCESCH y dos HOMES mes, de edat. Surten de la fàbrica. Primer en Vileta, després un obrer.

VILETA, al obrer que no surt encara.

Vaja, depressa. Jo no entench perque heu de triar tant.

Ara surt l' obrer.

Qué fa 'n Francesch? Es que 'ls homes hi tenen de arribar primer á la iglesia que no pas ellas. Jo no hi crech en cap matrimoni qu' ellas hi vajan primer. Tots surten esguerrats. Gracias á Deu!

FRANCESCH, que surt ab l' altre obrer.

No sembla sino que siga 'n Vileta 'l que 's casa.

VILETA

Ja veuréu feyna feta....

FRANCESCH

Caminem donchs.

VILETA

Ara es ell qui te pressa. Després que...

Se 'n van pel fons.

ESCENA XIV

GORI, TOMÁS, despres TANETA, ab duas DONAS.
Veuen de la porta petita.

TOMÁS

Te: ja son endevant en Francesch y 'ls seus. Apa; que fem? Taneta.

GORI, compareixent

Ja ve la Taneta, ja. Que vajin passant los altres.
Déixala á n' ella, que ara 's posa la mantellina.
(Quina pena que 'm fa pobreta!) Ja portas los pa-
pers, noy?

TOMÁS

Si, son tots á la butxaca.

GORI

Ja s' ~~aquí/has d'estar~~

TANETA

Tia, deixeume agafar del bras.

TOMÁS

Passéu.

Se 'n van pel fons.

GORI, quedantse enrera.

(Quina alegría quan jo 'm vaig casar! Y avuy....
Poca vergonya!)

ESCENA XV

TONI pel fons. MARCÓ després per la dreta. En Toni comença
a parlar mirant enfora de la escena. Ve molt impresionat de lo
que ha fet.

TONI

Ells ja hi son dintre de la iglesia. Y ellás... ara hi
entran ellas. No m' ha vist ningú, n' estich ben cert.

S' aixuga 'l front.

Y que l' he posat en bon lloch lo cartutxo, y 'ls hi
costará la vida... No hi pensém en mí, que ho faig
per en Marcó: ell me va salvar la meva, y jo ara li
pago. Y ahont será en Marcó? Ja es aquí.

MARCÓ

Toni, tot ha acabat!

En Toni l' ha agafat pels brassos. Riu satisfet mirantse.

TONI

Si: tot. Ara tu... ben lluny. Jo faré corre que estàs amagat al poble. Depressa! L' he posat en aquella finestreta baixa de la iglesia. Ells s' están casant a la part de dintre...

MARCÓ

Toni!

TONI, ribent y tremolantli las paraulas.

Jo t' hauré venjat! Jo!

MARCÓ, agitantlo per un bras.

Qué hi has posat? Espíscat!

TONI

Lo cartutxo de la pedrera del pare.

MARCÓ

Ah! Desgraciat!

TONI

Per tu!

MARCÓ, sacudintlo ab rabia y llensantlo per terra.

Qué t' has pensat de mí! Aixó ho fan los cobarts y 'ls assassinos!

TONI, desde terra.

Escolta!

MARCÓ, anantse corrent pel fons.

Fugiu tothom! Taneta, fuig! Taneta!

TONI, alsantse y volent seguirlo.

Si va á esclatar! No hi serí á temps de tréurel.
Marcó! Germá! Ah!

Explossió al acte que desapareix en Toni.

ESCENA XVI

TANETA, MARCÓ, TONI, FRANCESCH, GORI, TOMÁS,
MINGUET, ELOY, VILETA, RAMON, obrers, obreras,
musicls, noys. S' aniran presentant quan s' indiqui. De primer
un grupo d' homes, donas y criaturas fugint venen á la escena.
Després un altre grupo més gros en que hi van Minguet, Ramon,
Eloy, musicls y gent ab algunas atxas encesas de la cercavila.
Gran esvalot. Lo diálech comensa un cop calmat l' esvalot.

MINGUET

Qué ha sigut? Qué ha sigut?

ELOY

Un petardo.

RAMON

Hónt ha estat?

ELOY

No ho sé: jo 'm penso que á la rectoría ó á la
iglesia.

Moviment de fugir la gent.

RAMON

No fugi ningú!

ELOY

Jo he vist lo fum. Ha sigut aquí aprop.

MINGUET

Qué hi ha cap desgracia? En Vileta ho sabrá.

VILETA, que arriba.

Hi ha un home mort. Lo que posava la dinamita.

ELOY

Fort!

RAMON

Massa poch!

MINGUET y obrers.

Ara 'l portan! Ara 'l portan!

ELOY

No es mort, no. Está ferit.

RAMON

Deixéu passar.

Port n á en Marcó entre obrers. En Gori y en Toni venen ab lo gru.
po, plorant.

VILETA y molts, á mitja ven.

Es en Marcó!

ELOY

Reposéu aquí.

MARCÓ

Deu meu! Hont soch?..

GORI, plorant.

Qué has fet, infelís?

MARCÓ

No! No! Que jo vuy qu' ells viscan! Tots dos!
Tots! Tots! Que viscan!

FRANCESCH, que passa ab los seus seguidors cap à la fàbrica.
(Si no podia acabar d'altra manera.)

MARCÓ, incorporantse.

Senyor Deu meu! Diguéuloshi vos per mí... que
soch innocent! Que soch innocent!

TONI, desfentse en plor.

Marcó! Germá meu! Marcó!

MARCÓ, abrassantshi com si 'l defensés.

Si! Jo ho he fet! Jo! No podia viure!..

A en Toni sol.

Toni!.. May! May la dinamita!

Va venint la comitiva de la Taneta. Ella al conèixerlo hi vol anar;
son pare la conté en sos brassos.

TANETA

Ah! Es en Marcó! Deixéume; qu' es ell! En Marcó
de la meva ànima!

Mentres ella ha parlat en Marco s' ha aixecat dret rihent de content
al veurela salvada. Se desfà dels que l' agnantan y va cap á ella
parlant ràpidament sense que s' entenga lo que diu. Al serhi de-
vant se desploma mort.

MARCÓ, fent un crit al anar à morir.

Taneta!

TANETA, llensantse sobre d' ell.

Ahl

GORI

Es mort!

Teló ràpit.

IBC Biblioteca
de Catalunya

C-RJJ0

1001259799

IBC Institut de Cultura
Departament de Cultura

OBRAS DRAMÁTICAS DEL MATEIX AUTOR

Pagelles.

GALA PLACIDIA (segona edició) trage- dia en tres actes.	2
JUDITH DE WELP tragedia en tres ac- tes.	2
LA FILL DEL REY tragedia en tres ac- tes.	2
MAR Y LEL (tercera edició) tragedia en tres actes.	2
REY Y MONJO tragedia en tres actes. .	2
LA BOJA	2
L' ANIMA MORTA tragedia en tres actes	2
EN POLYXENA drama en tres actes. .	2
LA SALA DE L'ESPRIÇA comedia en un acte y en prosa.	1
LA BALDIRONA comedia en un acte y en prosa.	1

POESÍAS

DE

ANGEL GUIMERA

Y DE DEDICAT

JOSEPH VYXART

Y PROPUSIÓ DE DIBUIXOS EN VARIETAT DE TINTES

PER

J. LL. FERRICER Y A. PARRIS

Se
Punt de venda: Administració de Joan Aluís
Pons, 10, y en les principals llibreries.